

Luonnollisen henkilön sananvapaus Facebookissa

Topi Heinänen
Lapin yliopisto
Oikeustieteiden tiedekunta
Maisteritutkielma
Oikeusinformatiikka
Kevät 2014

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Topi Heinänen

Tekijä: Luonnollisen henkilön sananvapaus Facebookissa

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Oikeusinformatiikka

Työn laji: Tutkielma Laudaturtyö __ Lisensiaatintyö __ Kirjallinen työ __

Sivumäärä: IX+70

Vuosi: 2014

Tiivistelmä:

Sananvapaus on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Uudet teknologiat tarjoavat ihmisille yhä moninaisempia mahdollisuuksia käyttää sananvapautta. Eräs näistä uusista mahdollisuuksista on internetissä toimiva sosiaalisen median sivusto Facebook. Facebook tarjoaa ihmisille mahdollisuuden välittää tuntojaan ja ajatuksiaan nopeasti, edullisesti ja tehokkaasti laajoillekin ihmisjoukoille.

Maisteritutkielmassa tutkitaan luonnollisen henkilön sananvapauden käyttämistä Facebookissa. Tutkielman tavoitteena on selvittää kuinka sananvapautteen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet toteutuvat Facebookissa huomioiden sananvapauden käyttämiseen Facebookiin liittyvät erityispiirteet.

Tutkielman perusteella sananvapaus toteutuu Facebookissa pääsääntöisesti hyvin ja se tarjoaa ihmisille tehokkaan väylän mielipiteiden ilmaisuun. Suurimmat ongelmat sananvapauden käyttämiseen liittyvät kuitenkin tulkintaan siitä, milloin Facebook-viestintää on pidettävä julkisena joukkoviestintänä ja milloin taas puhtaasti yksityisenä kohdeviestintänä. Huomionarvoista on myös, että sananvapaus Facebookissa hakee muotoaan ja uusiutuu Facebook-sivuston kehittäessä uusia palveluita käyttäjille.

Avainsanat: Oikeusinformatiikka, sananvapaus, Facebook, ilmaisurikos

Suostun tutkielman luovuttamiseen Rovaniemen hovioikeuden käyttöön

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi
(vain Lappia koskevat)

Sisällysluettelo

Lähteet	IV
Kirjallisuus	IV
Virallislähteet	VII
Oikeustapaukset.....	VIII
Euroopan ihmisoikeustuomioistuin	VIII
Suomalaiset	VIII
Ulkomaiset	VIII
Internet-lähteet	IX
1. Johdanto	1
2. Tutkimustehtävä.....	3
2.1 Tutkimusaiheen rajaus ja paikannus	3
2.2 Tutkimusmetodi ja menetelmä	6
2.3 Aineisto.....	7
3. Keskeiset käsitteet	9
3.1 Yleiset käsitteet	9
3.2 Facebookiin liittyvät käsitteet.....	12
4. Mikä on Facebook?.....	14
5. Sananvapauslainsäädännöstä.....	15
5.1 Sananvapauden historiasta	15
5.2 Sananvapauden olemus.....	18
5.3 Sananvapauden rajoittaminen.....	21
5.4 Sananvapauden käyttötapoja Facebookissa.....	22
6. Sananvapaus Ruotsissa ja Yhdysvalloissa.....	25
6.1 Sananvapaus Ruotsissa.....	25
6.2 Sananvapaus Yhdysvalloissa.....	28
7. Facebook-viestinnän muodot.....	31
7.1 Luonnollisen henkilön kohdeviestintä Facebookissa.....	31
7.2 Luonnollisen henkilön pienjoukkoviestintä Facebookissa	32
7.3 Luonnollisen henkilön joukkoviestintä Facebookissa	33
8. Rikoslain sananvapausrikokset ja Facebookin yhteisönormit.....	35
8.1 Rikoslain sananvapausrikokset	35
8.1.1 Yleinen järjestys ja turvallisuus	35
8.1.2 Terveiden ja moraalien suojeleminen	43

8.1.3 Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen	45
8.1.4 Luottamukselliset tiedot ja viestit	52
8.1.5 Viestintärauhan rikkominen	56
8.2 Facebookin yhteisönormit	59
9. Sananvapausslain sääntely	63
10. Loppupäätelmät	68

Lähteet

Kirjallisuus

Aarnio Aulis: Laintulkinnan teoria. WSOY, Juva 1989.

Ahlqvist Toni – Bäck Asta - Halonen Minna – Heinonen Sirkka: Social Media Roadmaps: Exploring the futures triggered by social media. Edita Prima Oy, Helsinki 2008.

Bull Thomas – Fredrik Sterzel: Regeringsformen – en kommentar. Graficas Cems S.L., Espanja 2013.

Cohen Henry: Freedom of Speech and Press: Exceptions to the First Amendment. Congressional Research Service, Yhdysvallat 2009.

Davis Gary: Facebook Ireland Audit Review Report, The office of the Data Protection Commissioner, Irlanti 2012.

Frände Dan: Yleinen rikosoikeus. Suom. Markus Wahlberg. Edita Prima Oy, Helsinki 2005.

Manninen Sami: Sananvapaus ja julkisuus (PL 12 §). Teoksessa *Hallberg Pekka – Karapuu Heikki – Ojanen Tuomas – Scheinin Martin – Tuori Kaarlo – Viljanen Veli-Pekka*: Perusoikeudet. 2. uudistettu painos WSOYpro Oy, Helsinki 2011.

Husa Jaakko – Mutanen Anu – Pohjolainen Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa. Tallentum, Helsinki 2008.

Kastari Paavo: Kansalaisvapauksien perustuslainturva. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1972.

Kangas Petteri – Toivonen Santtu – Bäck Asta: Googlen mainokset ja muita sosiaalisen median liiketoimintamalleja, Edita Prima Oy, Helsinki 2007.

Korhonen Rauno: Perusrekisterit ja henkilötietojen suoja, Lapin yliopistopaino, Rovaniemi 2003

Lietsala Katri – Sirkkunen Esa: Social Media: Introduction to the tools and processes of participatory economy, Esaprint Oy, Tampere 2008.

Majanen Matti: Rikokset yleistä järjestystä vastaan . Teoksessa Heinonen Olavi – Koskinen Pekka - Lappi-Seppälä Timo – Majanen Martti – Nuotio Kimmo – Nuutila Ari-Matti – Rautio Ilkka: Rikosoikeus 2. uudistettu painos. WSOY lakitieto, Juva 2009.

Neuvonen Riku: Sananvapauden sääntely Suomessa. Hansaprint Oy, Vantaa 2012.

Neuvonen Riku: Sananvapaus, joukkoviestintä ja sääntely, Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2005.

Nuutila Ari-Matti: Maanpetosrikokset. Teoksessa Heinonen Olavi – Koskinen Pekka - Lappi-Seppälä Timo – Majanen Martti – Nuotio Kimmo – Nuutila Ari-Matti – Rautio Ilkka: Rikosoikeus 2. uudistettu painos. WSOY lakitieto, Juva 2009.

Nuutila Ari-Matti: Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamisrikokset. Teoksessa Heinonen Olavi – Koskinen Pekka - Lappi-Seppälä Timo – Majanen Martti – Nuotio Kimmo – Nuutila Ari-Matti – Rautio Ilkka: Rikosoikeus 2. uudistettu painos. WSOY lakitieto, Juva 2009.

Ollila Riitta: Sananvapaus. RT-Print Oy, Pieksämäki 2004

Ollila Riitta: Sananvapaus ja yksityisyyden suoja tietoverkoissa. Lakimies 3/2002 s. 430-435.

Rautio Ilkka: Virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijän rikokset. Teoksessa Heinonen Olavi – Koskinen Pekka - Lappi-Seppälä Timo – Majanen Martti – Nuotio Kimmo – Nuutila Ari-Matti – Rautio Ilkka: Rikosoikeus 2. uudistettu painos. WSOY lakitieto, Juva 2009.

Saarenpää Ahti: Encyclopaedia Iuridica Fennica: VII Oikeuden yleistieteet Heikki E.S. Mattila (toim). Gummerrus kirjapaino OY, Jyväskylä 1999.

Saarenpää Ahti: Oikeusinformatiikka. Teoksessa Tammilehto Timo (toim.) Oikeusjärjestys osa II, 8. täydennetty painos. Rovaniemi 2012.

Seipel Peter: Juridik och IT 8.painos. Elanders Gotab, Tukholma 2004.

Stein Laura: Speech rights in America : the First Amendment, democracy, and the media. University of Illinois Press, Yhdysvallat 2006.

Tiilikka Päivi: Journalistin sananvapaus. WS Bookwell Oy, Juva 2008

Tiilikka Päivi: Sananvapaus, yksilönsuoja ja lähdesuoja Ruotsissa, Norjassa ja Alankomaissa sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä. Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 54/2010.

Utriainen Terttu: Rikosoikeus. Teoksessa Niskanen Maarit (toim) Oikeusjärjestys osa II, 8. täydennetty painos. Bookwell Oy, 2011.

Viljanen Veli-Pekka: Kansalaisten yleiset oikeudet, 2. uudistettu painos. Painokaari Oy, Helsinki 1988.

Viljanen Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoittaminen. Teoksessa *Hallberg Pekka – Karapuu Heikki – Ojanen Tuomas – Scheinin Martin – Tuori Kaarlo – Viljanen Veli-Pekka*: Perusoikeudet. 2. uudistettu painos WSOYpro Oy, Helsinki 2011.

Wiio Osmo: Johdatus viestintään, 6. uudistettu laitos. WSOY:n graaffiset laitokset, Porvoo 1994.

Virallislähteet

HE 309/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta

HE 54/2002 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

HE 317/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan, joka koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia, hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laeiksi rikoslain ja tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

HE 19/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta

PeVL 16/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta

PeVM 15/1994 vp. Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta

VKS:2004:1 Dnro 65/31/04. Valtakunnansyyttäjänviraston yleinen ohje ja määräys syyttäjiä. Menettely sanavapausrikosasioissa.

Oikeustapaukset**Euroopan ihmisoikeustuomioistuin**

Hachette Filipacchi Associés v. Ranska 23.7.2009

MGN Limited v. Yhdistynyt Kuningaskunta 18.1.2011

Reinboth v. Suomi 25.1.2011

Selistö v. Suomi 16.11.2004

Standard Verlags GmbH v. Itävalta 4.6.2009

Suomalaiset

KKO:2013:69

KKO:2012:58

KKO:2011:72

Itä-Suomen Hovioikeus Dnro: R 11/869

Vaasan Hovioikeus Dnro: R 09/1063

JSN 4939/SL/12

Ulkomaiset

Bates v. State Bar of Arizona, 433 U.S. 350 (1977)

Bland et al v. Roberts, 4th U.S. Circuit Court of Appeals, No. 12-1671

Buckley v. Valeo, 424 U.S. 1 (1976)

Cohen v. California, 403 U.S. 15 (1971)

Reno v. American Civil Liberties Union, 521 U.S. 844 (1997)

Texas v. Johnson, 491 U.S. 397 (1989)

Tinker v. Des Moines, 393 U.S. 503 (1969)

United States v. Eichman, 496 U.S. 310 (1990)

Virginia Board of Pharmacy v. Virginia Consumer Council, 425 U.S. 748 (1976)

West Virginia Board of Education v. Barnette, 319 U.S. 624 (1943)

Internet-lähteet

Facebookin etusivu. <http://www.facebook.com> (20.04.2013)

Facebookin käyttöehdot. <https://www.facebook.com/policies/> (23.4.2013)

Facebookin Newsroom. <http://newsroom.fb.com/Timeline> (20.04.2013)

Facebookin ohje. <https://www.facebook.com/help/?ref=pf> (23.4.2013)

Eduskunnan internet-sivut: Tulevaisuusvaliokunnan jaostojen sivut, Joukkoistaminen.
<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/organisaatio/valiokunnat/tulevaisuusvaliokunta/jaostot/jouj/index.htx> (21.04.2013)

Palmer Maija: Facebook faces fresh privacy criticism, Financial Times
13.5.2010.

<http://www.ft.com/cms/s/2/762b2366-5dff-11df-8153-00144feab49a.html#axzz2TqQgUVuu> (20.5.2013)

STT: Facebookin käyttäjämäärä ylitti miljardin, Helsingin Sanomat 4.10.2012
<http://www.hs.fi/talous/Facebookin+kayttajamaara+ylitti+miljardin/a1305603461307> (19.04.2013)

STT: Melkein kaikki kansanedustajat ovat Facebookissa, Iltalehti 3.7.2011.
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2011070313995289_uu.shtml (22.04.2013)

Tieteen termipankki : Oikeustiede, common law.
[http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:common law.](http://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:common%20law) (15.4.2014)

1. Johdanto

Facebook on internetissä toimiva sosiaalisen median sivusto. Facebookin käyttö vaatii ilmaisen rekisteröitymisen, jonka jälkeen käyttäjä pääsee luomaan omaa profiiliaan pyytämällä itselleen kavereita, tekemällä tilapäivityksiä, lisäämällä kuvia, luomalla tapahtumia tai ilmoittamalla tapahtumiin osallistumisesta, liittymällä erilaisiin ryhmiin ja tykkäämällä sivuista. Facebookilla on maailmanlaajuisesti yli miljardi käyttäjää¹. Facebookia käytetään kaikenlaiseen viestintään. Facebookissa on siis niin yksityistä, poliittista kuin kaupallistakin viestintää. Kaiken lisäksi nämä viestinnän muodot voivat sekoittua käyttäjien päivittäessä Facebook-tilojaan ja lisätessä kuviaan Facebookiin. Juuri tämä, Facebookin moninaisuus, tekee siitä sananvapauden kannalta mielenkiintoisen maailman.

Sananvapaus ja julkisuus on jokaiselle kuuluva perusoikeus, joka taataan Suomen perustuslain 12 §:ssä (11.6.1999/731). Sananvapautta suojataan myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklassa (SopS 18 – 19/1990), kansalaisyhteiskunnan oikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 19 artiklassa (SopS 7 – 8/1976) sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2010/C 83/02) 1 luvun 11 artiklassa. Tulkittaessa perustuslain sananvapaussäännöstä, on kaikki edellä mainitut lähteet otettava huomioon.² Sähköinen viestintä on kehittynyt viime vuosikymmeninä nopeasti ja mahdollistanut yhä useammille mahdollisuuden julkaista ja jakaa omia ajatuksia ja tunteja suurelle ihmisjoukolla nopeasti, edullisesti ja tehokkaasti. Tekniikan ja erilaisten ohjelmistojen kehitys mahdollistaa hyvin monenlaisen ja monentyyppisen viestinnän, joka rikkoo perinteisiä viestinnän raja-aitoja. Myös yksityisen ja julkisen viestinnän välinen raja voi välillä olla hyvin häilyvä.

Sananvapauden käyttämiseen liittyy myös aina sananvastuu. Perustuslain 12 §:n mukaisesti tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Säännöksiä sananvapauden käyttämisestä on annettu esimerkiksi laissa

---

¹ STT, Facebookin käyttäjämäärä ylitti miljardin, Helsingin Sanomat 4.10.2012, verkkoversio

² Manninen 2011 s. 459.

sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (13.6.2003/460) ja rikoslais-
sa (19.12.1889/39), joka määrittelee tietynlaiset teot sananvapauden väärinkäy-
töksiksi. Edellä mainitut lait yhdessä muiden lakien kanssa määrittelevät, mikä
on sananvapauden oikeanlaista käyttämistä ja mikä puolestaan väärinkäyttöä,
jolle sananvapauden suoja ei anneta. Kyseiset normit muodostavat pohjan
myös sähköisen viestinnän sananvapauden käytön arvioinnille.

Mietittäessä sananvapauden oikeanlaista käyttämistä vastinpariksi nousee
usein oikeus yksityisyyteen. Perustuslain 10 §:n turvaa yksityiselämän ja luot-
tamuksellisen viestinnän. Monet ilmaisurikosten kriminalisoinneista perustuvat
yksityisyyden suojaamiseen. Perustuslain turvaama yksityiselämän suoja onkin
otettava huomioon arvioitaessa sananvapautta.

2. Tutkimustehtävä

2.1 Tutkimusaiheen rajaaminen ja paikannus

Tarkoitukseni on tutkia yksityisen henkilön sananvapauden käyttöä ja sen rajoja Facebookissa. Facebook on sananvapauden kannalta mielenkiintoinen media. Facebookissa yksityiset henkilöt lähettävät mitä erilaisimpia, jopa arkaluonteisia, viestejä pitäkseen yhteyttä kaveripiiriinsä. Toisaalta Facebook on myös tuotteitaan mainostavien yritysten pelikenttä, yhä useammat yritykset markkinoivat tuotteitaan sosiaalisessa mediassa. Toisinaan voi olla hankala erottaa, mikä on mainontaa ja mikä henkilökohtaista viestintää, sillä myös käyttäjät voivat mainostaa tuotteita, jopa tiedostamattaan.

Tutkimuksen tavoitteena on selittää oikeuksia, vastuita ja velvollisuuksia, jotka liittyvät sananvapauden käyttämiseen sähköisessä viestinnässä, tarkemmin Facebookissa. Tutkimuksessa on keskitetty pelkästään luonnollisen henkilön viestintään Facebookissa. Tutkimuksesta on rajattu pois Facebookissa tapahtuva ryhmäviestintä, kuin myös kaupallinen viestintä. Myös vahingonkorvaus oikeudelliset kysymykset on rajattu tutkielmasta pois. Tutkimuksesta ei käsitellä sananvapauden ulkopuolisia Facebookiin liittyviä kysymyksiä, kuten esimerkiksi immateriaalioikeuksien loukkauksia. Tutkimus pyrkii huomioimaan tietoverkoissa tapahtuvan sananvapauden käyttämisen erityispiirteet. Tutkimuksen on myös tarkoitus selvittää pystyykö voimassaoleva lainsäädäntö vastaamaan tietoverkkojen mukanaan tuomiin sananvapaushaasteisiin, onko alalle syntynyt tai syntymässä soft law-tyyppistä aineistoa ja onko olemassa kirjoittamaton oikeutta, joka voisi velvoittaa maan tavan lailla.

Tutkielma kuuluu oikeusinformatiikan alaan, joka tutkii oikeuden ja informaation sekä oikeuden ja tietotekniikan välisiä suhteita, samoin kuin niiden yhteydessä ilmeneviä oikeudellisia sääntely- ja tulkintakysymyksiin³. Oikeusinformatiikan yksi tunnusomaisia piirteitä on perinteisen oikeudenalasytematiikan raja-

---

³ Saarenpää 2012 s.410.

aitojen rikkominen, oikeusinformatiikan alla tarkasteltavia asioita voidaan tarkastella myös muiden oikeudenalojen tutkimuksen yhteydessä⁴.

Peter Seipelin mukaan oikeusinformatiikalle tunnusomaista on myös sen tutkimuskohteiden monimutkaisuus ja nopea kehitys. Hänen mukaansa oikeusinformatiikan tutkimus saa virikkeitä tietotekniikan kehityksestä, toisaalta taas se tutkii tietotekniikan käyttämistä juridiikan apuna. Seipelin mukaan tunnusomaista on myös oikeusinformatiikan kiinnostus moderniin informaatioteknologiaan ja informaatioon. Kaiken kiinnostuksen pohjana on kuitenkin oikeustiede, jonka pohjalta ilmenneitä ongelmia tutkitaan.⁵

Oikeusinformatiikka voidaan jakaa yleiseen ja erityiseen osaan. Yleisen osan puitteissa tutkitaan verkkoyhteiskunnan oikeudellisesti merkityksellistä kehitystä, uutta informaatioinfrastruktuuria ja siihen liittyen oikeudellisen informaation merkitystä yhteiskunnassa, sekä juristien ammattitaidolle verkkoyhteiskunnassa asetettavia vaatimuksia⁶. Erityinen osa voidaan puolestaan jakaa oikeudelliseen tietojenkäsittelyyn, oikeudellisen informaation tutkimiseen, informaatio-oikeuteen sekä tietotekniikkaoikeuteen⁷. Oikeudellisen tietojen käsittelyn puitteissa tutkitaan tietotekniikan hyödyntämismahdollisuuksia ja tosiasiallista hyödyntämistä erilaisissa hallinnollisissa ja oikeudellisissa toimissa⁸. Oikeudellisen informaation tutkimus puolestaan keskittyy tutkimaan oikeudellista viestintää, oikeudellista informaatiolukutaitoa ja oikeudellisia tietovarantoja⁹. Kolmantena osana oikeusinformatiikan erityisen osan luokittelussa on informaatio-oikeus. Encyclopedia Iuridica Fennica kertoo informaatio-oikeudella tarkoitettavan oikeudenalaa, jonka puitteissa tutkitaan informaation tuottamisen, käsittelyn, välittämisen markkinoinnin, suojaamisen ja säilyttämisen oikeudellista sääntelyä sekä sääntelyn tarvetta ja mahdollisuuksia¹⁰. Viimeisenä oikeusinformatiikan erityisen osan jaottelussa on tietotekniikkaoikeus. Tietotekniikkaoikeuden tunnusomainen piirre on sen puitteissa käsiteltävien asioiden kuuluminen pysyvästi

---

⁴ Saarenpää 2012 s. 415.

⁵ Seipel 2004 s. 267.

⁶ Saarenpää 2012 s. 432.

⁷ Saarenpää 2012 s. 455.

⁸ Saarenpää 2012 s. 455.

⁹ Saarenpää 2012 s. 484-506.

¹⁰ Saarenpää 1999 s 206.

ja jatkuvasti muiden oikeudenalojen alle, jotka tulevat myös tietotekniikkaoikeuden tutkimuksen piiriin niiden tietotekniikkaliittymän vuoksi¹¹.

Oikeusinformatiikan lisäksi tutkimuksella on liittyviä myös valtiosääntöoikeuteen, kansainväliseen oikeuteen, rikosoikeuteen ja persoonallisuusoikeuteen. Valtiosääntöoikeutta ja kansainvälistä oikeutta tutkielma sivuaa tarkasteltaessa perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvaa sananvapautta. Tutkielmassa käytetään hyväksi valtiosääntöoikeuden tutkimuksessa ja kansainvälisen oikeuden tutkimuksessa muodostunutta sananvapaussystematiikkaa ja sananvapauskäsitystä. Persoonallisuusoikeuteen yhtymä tulee puolestaan usein sananvapauden vastinparina esiintyvän yksityisyyden kautta.

Tutkielmalla on vahva liittymä rikosoikeuteen sen tarkastellessa sananvapauden väärinkäytöksiä. Terttu Utriainen määrittelee rikoksen teoksi tai toiminnaksi, joka vaarantaa tai loukkaa yhteiskunnan suojaamia oikeushyviä ja joiden loukkaamisesta seuraa rangaistus¹². Dan Frände puolestaan määrittelee saman asian hieman teoreettisemmin rangaistavaksi ihmisteoksi, jonka on täytettävä joukko positiivisia ja negatiivisia edellytyksiä. Näitä edellytyksiä Frände kutsuu rikoskäsitteeksi. Fränden mukaan rikoksen edellytykset puolestaan löytyvät lainsäädännöstä ja kaikkien edellytysten ollessa käsillä joutuu tekijä rikosoikeudelliseen vastuuseen.¹³

Yhteiskunta on katsonut, että tietynlainen sanankäyttö ei ole hyväksyttävää ja on määritellyt teot rangaistaviksi rikoksiksi. Normeja ei voida kuitenkaan kirjoittaa kattamaan kaikkia mahdollisia tilanteita. Tämän johdosta rikosoikeus pyrkiikin ydinalueellaan rikoslainopissa luomaan rikosoikeudellisen systematiikan, tulkitsemaan ja analysoimaan rikoksia loogisen päättelyn kautta, mutta se joutuu ottamaan kantaa myös suojeltaviin arvoihin ja yhteiskuntajärjestykseen jäsentäessään rikosoikeutta¹⁴. Tutkielma käyttää hyväkseen rikosoikeuden systematiikkaa ja tulkintoja tarkastellessaan sananvapauden oikeaa ja väärää käyttöä internetissä.

---

¹¹ Saarenpää 2012 s. 536.

¹² Utriainen 2011 s. 65.

¹³ Frände 2005 s. 8.

¹⁴ Utriainen 2011 s. 63.

Oikeusinformatiikka rikkoo perinteisen oikeudenalasytematiikan raja-aitoja. Näin ollen on luonnollista, että tutkielmalla on liittymiä moniin eri oikeudenaloihin. Tämä on kuitenkin yksi oikeusinformatiikan tunnuspiirteistä. Oikeusinformatiikan sisällä tutkielma paikantuu oikeusinformatiikan erityiseen osaan, informaatio- ja tietotekniikkaoikeuteen; tutkielmassa käsitellään sananvapauden käyttämistä internetissä toimivan sosiaalisen median palvelun välityksellä. Tutkielmalla on siis vahva liittymä oikeusinformatiikkaan ja kuuluu näin ollen sen alaan.

2.2 Tutkimusmetodi ja menetelmä

Tutkielman tutkimusmetodiksi on valittu lainoppi eli oikeusdogmatiikka. Oikeusdogmaattisessa tutkimuksessa selvitetään valittua oikeusongelmaa voimassa olevan lainsäädännön ja oikeuslähdeopin näkökulmasta sekä pyritään systematisoimaan tutkimuskohdetta¹⁵.

Oikeuslähdeopillisesti tutkielma noudattaa Aarniolaista oikeuslähdeoppia. Aarnion mukaan oikeuslähde voidaan ymmärtää laajasti tai suppeasti. Laajaan oikeuslähteen käsitteeseen kuuluvat juridiset perusteet, moraalit ja reaaliset argumentit, kun taas suppeassa merkityksessä oikeuslähteiksi lasketaan vain virallislähteet¹⁶. Tutkielmassa oikeuslähteen käsite ymmärretään laajasti.

Aarnio jakaa oikeuslähteet vahvasti velvoittaviin, heikosti velottaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin. Vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin kuuluvat laki ja maan tapa, joita lainsoveltajan on pakko soveltaa rangaistuksen uhalla. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat lain esityöt ja tuomioistuinratkaisut. Heikosti velvoittavien oikeuslähteiden soveltamatta jättämisestä ei lain soveltajaa rangaista, mutta riski päätöksen muuttumisesta soveltamatta jättämisen johdosta on suuri. Sallittuihin oikeuslähteisiin kuuluvat puolestaan oikeusvertailevat ja oikeushistorialliset argumentit, oikeustiede, moraalit sekä reaaliset argumentit. Sallittujen

---

¹⁵ Husa ym. 2008 s. 20.

¹⁶ Aarnio 1987 s. 218.

oikeuslähteiden tehtävänä on vahvistaa argumentaatiota, eikä niiden soveltamatta jättämisestä todennäköisesti aiheudu seurauksia.¹⁷

Tutkielmassa käytetään tutkimusmenetelmänä tekstianalyysia eli juridista tulkintahermeneutiikkaa, joka pyrkii löytämään oikean säännöksen merkityssisällön vertaamalla säädöksen erilaisia mahdollisia tulkintoja toisiinsa. Merkityssisällön antamisen lähtökohtana tutkimuksessa on voimassa oleva säännös, mutta apuna tulkinnassa käytetään lain esitöitä, tuomioistuinratkaisuja, oikeusvertailua ja oikeuskirjallisuutta.¹⁸

2.3 Aineisto

Sananvapauden käyttämisestä löytyy kattavasti erilaisia teoksia ja niiden tulkinnat sananvapauden soveltamisesta tyypillisissä tilanteissa ovat samanlaisia. Tutkielmassa on käytetty sananvapauden perusolemuksen määrittelyssä lähteenä WSOY:n Oikeuden perusteokset –sarjaan kuuluvaa Perusoikeudet –teosta. Perusoikeudet –teoksen avulla tutkielmaan on hahmoteltu sananvapauden yleinen olemus.

Ilmaisurikoksia koskevaa lukua tehtäessä päälähteenä on käytetty samaan Oikeuden perusteokset –sarjaan kuuluvaa Rikosoikeus –kirjaa. Teoksen avulla on luonnehdittu tutkielmaan tyypillisimmät ilmaisurikokset pitäen silmällä nimenomaan internetissä tapahtuvaa sananvapauden käyttämistä. Yksityisen henkilön tietoverkoissa tapahtuvasta sananvapaudesta on kirjoitettu varsin vähän. Suurin osa kirjoitetuista teoksista keskittyy joukkoviestintään ja sen käyttämiseen eriyhteyksissä. Keskeisimpinä muina kirjallisuus lähteinä on käytetty Riitta Ollilan Sananvapaus –kirjaa, Riku Neuvosen Sananvapaus, joukkoviestintä ja sääntely –kirjaa sekä Päivi Tiilikan Journalistin sananvapaus –kirjaa. Tutkimuksen luonteesta johtuen myös internet-lähteet ovat olleet tutkimuksessa suuressa roolissa.

---

¹⁷ Aarnio 1987 s. 218-221.

¹⁸ Husa ym. 2008 s.25.

Lainsäädännöstä keskeisessä osassa tutkielmassa ovat olleet sananvapauden turvaava perustuslaki, sananvapauden väärinkäytökset määrittelevä rikoslaki ja laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä, joka antaa tarkempia ohjeita sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä. Luonnollisesti, myös näihin liittyvät virallismateriaalit, kuten hallituksen esitykset ja valiokuntien mietinnöt ovat olleet tarkastelun kohteena. Kotimaisesta oikeuskäytännöstä on pyritty valitsemaan tapauksia silmällä pitäen nimenomaan internetissä tapahtuvaa sananvapauden käyttämistä. Yhdysvaltojen oikeusjärjestelmän luonteesta johtuen tutkielmassa on mainittu myös useita sananvapautta muokanneita oikeustapauksia Yhdysvalloista.

3. Keskeiset käsitteet

3.1 Yleiset käsitteet

Tutkielman teon yhteydessä törmää mitä erilaisimpiin käsitteisiin, jotkut niistä toistuvat vain kerran ja toiset taas ovat aivan keskeisiä tutkimuksen kannalta. Internet uudistuu kokoajan. Niin myös siihen liittyvät käsitteet. Käsitteitä syntyy, uudistuu ja kuolee, yksiselitteisiä määritelmiä ei välttämättä ole olemassakaan. Pyrin seuraavassa esittämään käsitykseni tiettyjen keskeisten käsitteiden sisälöstä väärinymmärrysten välttämiseksi.

Tutkimuksessa *sosiaalisella medialla* tarkoitetaan tietoverkoissa toimivia sovelluksia, jotka rakentuvat sisällöstä, yhteisöistä ja Web 2.0-teknologiasta.¹⁹ Sosiaalisen mediassa käyttäjät jakavat tuottamaansa materiaalia vapaaehtoisesti muille sosiaalisen median käyttäjille²⁰. Sen ominaispiirteitä ovat osallistuminen, avoimuus, keskustelu, yhteisöt ja verkottuminen²¹. Sosiaalisen median sovellukset perustuvat joko kokonaan käyttäjien tuottamaan sisältöön, tai ainakin käyttäjien tuottamalla sisällöllä ja toiminnalla on merkittävä rooli sovelluksessa²². Sosiaalisen median sisällön tuottavat yhteisöt yhdessä, sen sijaan sosiaalisen median käyttäjinä voi olla yksilöitä, jotka eivät kuulu yhteisöön ja vain hyödyntävät tuotettua aineistoa²³. Sosiaalinen media tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden kommunikoida toistensa kanssa, joko lisätyn sisällön välityksellä, tai suoraan keskustelemalla eri tekniikoiden avulla; keskeistä sosiaalisessa mediassa on yhdessä tekeminen²⁴.

Viestinnän teoriassa *joukkoviestinnällä* tarkoitetaan viestintää, jossa julkinen ja rajaamaton sanoma lähetetään teknisin menetelmin moninkertaistettuna mahdollisimman rajaamattomalle yleisölle, jonka mahdollisuudet antaa palautetta ovat vähäiset ja epäsuorat²⁵. Sananvapauslain esityöt määrittelevät joukkoviestinnän samansuuntaisesti. Niiden mukaan joukkoviestintänä pidetään tietojen,

---

¹⁹ Kangas ym. 2007 s. 14.

²⁰ Lietsala ym. 2008 s. 19.

²¹ Kangas ym. 2007 s. 14.

²² Kangas ym. 2007 s. 14.

²³ Kangas ym. 2007 s. 15.

²⁴ Ahlqvist ym. 2008 s. 13.

²⁵ Wiio 1994 s. 170.

mielipiteiden ja muiden viestien toimittamista vapaasti valikoituvalle vastaanotajakunnalle²⁶. Joukkoviestintänä voidaan siis molempien määrittelyjen mukaan pitää esimerkiksi sanomalehtiä ja televisio-ohjelmia.

Kohdeviestinnällä puolestaan tarkoitetaan viestinnän teoriassa sellaista viestintää, jossa viestin vastaanottaakseen vastaanottajan on kuuluttava johonkin ennalta määrättyyn suljettuun järjestelmään ollakseen oikeutettu vastaanottamaan viestin²⁷. Sananvapauslain esitöissä kohdeviestintä on määritelty tarkoittamaan viestintää, joka ei ole tarkoitettu vapaasti valikoituvan yleisön vastaanotettavaksi²⁸. Tyypillistä kohdeviestintää ovat määritelmien mukaan esimerkiksi valikoidulle joukolle lähetetyt sähköpostiviestit ja yksityiset puhelut.

Viestinnän teoriassa joukkoviestinnästä erotetaan omaksi osakseen *pienjoukkoviestintä*. Pienjoukkoviestinnällä tarkoitetaan eräänlaista kohdeviestinnän ja joukkoviestinnän välimuotoa, joka on periaatteessa avoin viestintäjärjestelmä, jolle on kuitenkin asetettu joitain, esimerkiksi vastaanottajien määrään liittyviä rajoituksia.²⁹

Tutkielman kannalta tärkeä sananvapauden vastinpari on yksityisyys. Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan. Perustuslain 10.1 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän toinen momentti turvaa jokaisen luottamuksellisen viestinnän salaisuuden. Rauno Korhosen mukaan yksityisyyden suoja on laajempi kuin yksityiselämän suoja ja siihen liittyy oikeus päättää vapaasti lainsäädännön rajoissa itseään koskevista asioista. Korhonen kuitenkin huomauttaa, että yksityisyys on alisteinen muille yhteiskunnallisesti tärkeille tavoitteille eli se voi joutua väistymään muiden tärkeiden intressien tieltä.³⁰ Tutkielmassa yksityisyys ymmärretään laajana perusoikeutena olla rauhassa muiden häirinnältä ja puuttumiselta, mutta ymmärretään kuitenkin sen väistyminen voimakkaampien yhteiskunnallisten intressien edessä kuten tietyissä sananvapauden ydinalueen käyttämiseen liittyvissä tilanteissa.

---

²⁶ HE 54/2002 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 42.

²⁷ Wiio 1994 s. 167.

²⁸ HE 54/2002 vp s. 42.

²⁹ Wiio 1994 s. 169.

³⁰ Korhonen 2003 s. 102-103.

Tutkimuksessa verkkoviestillä tarkoitetaan sananvapauslain 2 §:n määritelmän mukaisesti radioaaltojen, sähköisen viestintäverkon tai muun vastaavan teknisen järjestelyn avulla yleisön saataville toimitettua tietoa, mielipidettä tai muuta viestiä. Hallituksen esityksen mukaan verkkoviestin käsitettä ei ole määritelty tyhjentävästi. Verkkoviestejä ovat lain esitöiden mukaan kaikki sähköisen tietoverkon palvelinten yleisölle avoimet sivut tai tiedostot. Hallituksen esityksen mukaan verkkoviestejä ovat myös sellaiset viestit joita ei varsinaisesti ole toimitettu yleisölle, mutta joiden osoitteesta tietoverkossa samoin kuin viestin sisällöstä yleisö voi erilaisten hakuohjelmien avulla saada tiedon. Lisäksi verkkoviestin käsite on paitsi teknologia- niin myös muotovapaa; sillä onko viesti kuvaa, ääntä, videota tai konekielistä ei ole merkitystä. Ratkaisevaa on se, että viesti on muunnettavissa ymmärrettävään muotoon ja saatettu yleisön saatavilla.³¹

Ilmaisurikoksella puolestaan tarkoitetaan rikoslain ja muiden lakien perusteella kiellettyjä ilmaisia ja viestejä, joiden julkaisemisesta, esittämisestä tai luovuttamisesta seuraa laissa säädetty rangaistus. Ilmaisurikokset ovat yleensä rangaistavia riippumatta todellisista seuraamuksista tai varallisuusvahingoista ja useimmiten ilmaisurikoksen tunnusmerkit täytyvät jo kärsimyksestä, mielipahasta ja aineettomista vahingoista. Kaikkea virheellisen informaation antamista tai esittämistä, kuten esimerkiksi rikoslain 15 luvun 1 §:n mukaista perätöntä lausumaa tuomioistuimessa, ei voida pitää ilmaisurikoksina, vaan ilmaisurikoksille tyypillistä on rangaistavuuden liittyminen ilmaisun sisältöön ja niiden toteutuminen julkisessa viestinnässä.³²

Tutkielmassa käsite common law –oikeusjärjestelmä ymmärretään sen laajassa merkityksessä ja tarkoitetaan englantilaisperäistä ennakkopäätösten asemaa voimakkaasti painottavaa oikeusjärjestelmää ja oikeuskulttuuria kokonaisuudessaan. Common law –oikeusjärjestelmä on käytössä esimerkiksi Yhdysvalloissa, Englannissa, Kanadassa, Australiassa ja joissain muissa entisen kansanyhteisön maissa.³³

---

³¹ HE 54/2002 vp, yksityiskohtaiset perustelut s.43-44

³² Ollila 2004 s. 137.

³³ *Tieteen termipankki > Oikeustiede > common law.*

3.2 Facebookiin liittyvät käsitteet

Pyrin seuraavaksi määrittelemään tutkimuksen kannalta keskeisiä Facebookiin liittyviä käsitteitä. Facebook on jatkuvasti kehittyvä sosiaalisen median sivusto, jonka kehitys väistämättä muokkaa myös siihen liittyviä käsitteitä ja asettaa haasteen käsitteiden yleiselle määrittelylle.

Facebook-käyttäjätilillä eli profiililla tarkoitetaan Facebookin käyttäjän rekisteröinnin avulla luomaa tunnusta. Käyttäjätilin avulla käyttäjä hallitsee häneen liittyvää tietoa palvelussa³⁴. Profiili on Facebookin käytön perusyksikkö, johon tallentuu henkilön toiminta Facebookissa.

Facebook-kaverilla tarkoitetaan toista Facebookin käyttäjää, jonka henkilö on lisännyt kaverikseen joko pyytämällä toista käyttäjää kaverikseen tai hyväksymällä toisen käyttäjän kaveripyynnön³⁵. Facebook-kaveruus vaatii molempien osapuolten hyväksynnän.

Facebook-aikajanalla tarkoitetaan profiilissa olevaa käyttäjän ”kotisivua”. Aikajanalla käyttäjä ja hänen kaverinsa voivat jakaa ja julkaista sisältöä³⁶. Aikajana kertoo tarinaa käyttäjän ja hänen kavereidensa tekemisistä³⁷. Yksityisyysasetusten avulla käyttäjä voi määrittää kuinka laajasti hänen tekemänsä toimet näkyvät muille³⁸.

Facebook-tilalla tarkoitetaan käyttäjän Facebookiin tekemää päivitystä. Facebook-tilat tallentuvat henkilön aikajanelle.³⁹

Facebook-ryhmällä tarkoitetaan käyttäjistä koostuvia joko ennalta rajattuja tai rajaamattomia joukkoja, jotka pitävät yhteyttä ja jakavat julkaisuitaan Facebookiin luodun ryhmäsivun avulla.⁴⁰

---

³⁴ Facebookin ohje > käyttäjätili

³⁵ Facebookin ohje > kaveri.

³⁶ Facebookin ohje > aikajana.

³⁷ Facebookin ohje > aikajana.

³⁸ Facebookin ohje > yksityisyys.

³⁹ Facebookin ohje > sisällön julkaiseminen ja jakaminen.

⁴⁰ Facebookin ohje > ryhmä.

Facebook-sivulla tarkoitetaan Facebookiin luotua sivua, jonka avulla ryhmän luoneet tahot voivat olla yhteydessä ennalta rajaamattomien Facebookin käyttäjien kanssa. Erona ryhmiin, vain sivujen ylläpitäjät voivat julkaista tietoja sivuilla ja sivulle liittyminen tapahtuu ”tykkäämällä”.⁴¹

Tykkää-painikkeella tarkoitetaan Facebookin lisäosaa, jonka avulla ihmiset voivat jakaa ja suositella kiinnostuksensa kohteita Facebookissa. Tykkää-painike sijaitsee Facebookin ulkopuolisella sivustolla, jolle sivuston ylläpitäjä on sijoittanut tykkää-painikkeen Facebookin yhteisöliitännäisen avulla. Painamalla tykkää-painiketta käyttäjä jakaa Facebookin ulkopuolella olevan tiedon Facebook-kavereidensa kanssa.⁴²

---

⁴¹ Facebookin ohje > sivu.

⁴² Facebookin ohje > tykkää.

4. Mikä on Facebook?

Facebook on internetissä toimiva vuonna 2004 julkaistu sosiaalisen median sivusto, jonka perustivat Mark Zuckerberg, Dustin Moskovitz, Chris Hughes ja Eduardo Saverin⁴³. Facebook oli aluksi rajoitettu vain opiskelijoiden käyttöön, mutta avautui kaikille internetin käyttäjille vuonna 2006.⁴⁴

Facebookiin rekisteröityminen ja sen käyttäminen on ilmaista⁴⁵. Palvelun ylläpito rahoitetaan näyttämällä käyttäjille mainoksia. Mainostajien on mahdollista kohdentaa mainontaansa käyttäjien palvelulle antamien tietojen, kuten iän ja sukupuolen mukaan.⁴⁶

Facebookin avulla ihmiset pitävät yhteyttä toisiinsa ja jakavat ilojaan sekä surujaan erilaisilla palvelun tarjoamilla keinoilla. Facebookia voidaan käyttää kaikenlaiseen viestintään. Facebookissa esimerkiksi yritykset voivat markkinoida tuotteitaan ja poliitikot esittää mielipiteitään.

Facebookin yksityisyydensuojantaso on herättänyt keskustelua julkisuudessa. Euroopan tietosuojavaltuutettu on ollut erityisesti huolissaan Facebookissa tapahtuneista yksityisyydensuojan loukkauksista ja vaatinut korjauksia havaitsemiinsa epäkohtiin⁴⁷. Facebook on ryhtynyt toimiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi. Irlannin tietosuojaviranomaisen suorittamassa tarkastuksessa Facebookin todetaan pääosin täyttävän EU:n tietosuojan vaatimukset⁴⁸. Facebookilla on raportin mukaan kuitenkin vielä kehitettävää asioissa, jotka liittyvät uusien käyttäjien perehdyttämiseen, palvelun lisäosien katsojakertatietojen poistamiseen, Facebook-profiilin täydelliseen poistamiseen ja arkaluontoisten henkilötietojen suojaamiseen mainostajien kohdentaessa mainontaa käyttäjille käyttäjistä kerättyjen tietojen perusteella⁴⁹. Raportti toteaa yksityisyyden tason olevan tällä hetkellä pääosin hyvä⁵⁰.

---

⁴³ Facebookin Newsroom.

⁴⁴ Facebookin Newsroom.

⁴⁵ Facebookin etusivu

⁴⁶ Facebookin Newsroom > Advertising.

⁴⁷ Palmer, Facebook faces fresh privacy criticism, Financial Times 13.5.2010, verkkoversio.

⁴⁸ Davis 2012 s. 3.

⁴⁹ Davis 2012 s.3.

⁵⁰ Davis 2012 s.3.

5. Sananvapauslainsäädännöstä

5.1 Sananvapauden historiasta

Perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvalla sananvapaudella on pitkä historia. Se on muotoutunut ja kehittynyt nykyiseen muotoonsa vaihteittain erilaisten käännteiden kautta. Varhaisimmat sananvapauteen, oikeammin sananvapauden rajoittamiseen, viittaavat merkinnät juontavat juurensa antiikin Kreikkaan ja filosofi Platoniin, joka mainitsee sensuurin kirjoituksissaan ihanteellisesta valtiosta⁵¹. Antiikin Roomassa censureiksi kutsutut virkamiehet valvoivat, ettei sanaa käytetty rikollisiin tarkoituksiin⁵². Antiikin aikana sensuurille ei kuitenkaan ollut alkeellisesta painotekniikasta johtuen liiemmin tarvetta⁵³.

Kirjapainotaidon keksiminen loi tarpeen rajoittaa sananvapautta sensuurin keinoin. Vuonna 1468 Mainzin arkkipiispa antoi sensuurimääräyksen uskonnon varjelemiseksi, jonka mukaan painotuotteet oli tarkastettava ja ilman lupaa painetut tuotteet hävitettävä. Pian kirkon asettamien rajoitusten jälkeen myös maalliset ruhtinaat ryhtyivät rajoittamaan sananvapautta estääkseen heidän asemalleen vaaraksi olevien asioiden ja aatteiden julkitulemisen.⁵⁴

Kirjapainotaidon lisäksi myös kansalaisten lukutaidon kehityksellä on merkittävä osa sananvapauden ja sensuurin historiassa. Lukutaidon levittyä laajemmin 1600-luvulta lähtien porvariston keskuuteen alettiin käytössä ollut painotuotteiden ennakkolupajärjestelmä nähdä taakaksi, joka haittaa kehitystä.⁵⁵

Ensimmäisenä ennakkosensuurin vaatimus poistettiin Englannissa 1694, jota seurasivat sanan- ja painovapauden ottaminen Yhdysvaltojen perustuslakiin 1787. Sanan- ja painovapaus olivat osana myös Ranskan vuoden 1789 vallankumouksen seurauksena syntyneitä ihmisen- ja kansalaisen oikeuksien julistus-

---

⁵¹ Neuvonen 2005 s.42.

⁵² Kastari 1972 s.179.

⁵³ Neuvonen 2005 s. 42.

⁵⁴ Kastari 1972 s. 180.

⁵⁵ Neuvonen 2005 s. 42-43.

ta, tosin pysyvemmän jalansijan kyseiset vapaudet saivat Manner-Euroopassa vasta vuoden 1848 vallankumouskauden jälkeen.⁵⁶

Sananvapaus on kiinnostanut myös monia filosofejä. Sananvapauden kannalta erityisen merkittävänä filosofina voidaan pitää John Stuart Milliä, joka määritteli sananvapauden yhdeksi tärkeimmistä vapausoikeuksista teoksessaan *On Liberty* (Vapaudesta), joka on kirjoitettu vuonna 1859⁵⁷. Riku Neuvonen on tiivistänyt Millin sananvapausajattelun seuraavasti.⁵⁸

1. Mieli-pide, joka on pakotettu vaikenemaan, saattaa olla tosi.
2. Vaikka vaiennettu mieli-pide olisikin väärä, saattaa siihen sisältyä myös totuuden elementtejä. Yleinen mieli-pide ei yleensä ole koko totuus. Vain vastakkaisten mieli-piteiden yhdistelyn avulla saadaan esille täydempi kuva totuudesta.
3. Vakiintuneet käsitykset muuttuvat ennakkoluuloiksi, ellei niiden voimasta kritiikkiä sallita.
4. Oma perusteltu vakaumus asioista ei ole mahdollinen, jos vapaa mieli-piteenilmaisuus estetään.

Mielestäni yllä olevaan neljään kohtaan tiivistyy mainiosti se, mistä sananvapaudessa on pohjimmiltaan kyse ja miksi sananvapaus on tärkeä oikeus.

Perustuslain tasolla painovapaus ja ennakkosensuurin kieltä vahvistettiin ensimmäisenä Ruotsissa, johon Suomi tuolloin kuului, vuonna 1766. Ilo painovapaudesta oli kuitenkin varsin lyhytaikaista, sillä vuoden 1772 vallankumouksen myötä painovapaus kumottiin ja hetkeä myöhemmin vuonna 1774 myös ennakkosensuurijärjestelmä palautettiin.⁵⁹

Vuonna 1809 Suomesta tuli osa Venäjää ja vuonna 1829 Suomessa tuli voimaan yleinen ennakkosensuuri. Ennakkosensuurin aikaa kesti vuoden 1863 valtiopäiville asti, jolloin lupa- ja sensuurijärjestelmä kumottiin väliaikaisesti. Uu-

---

⁵⁶ Kastari 1972 s. 180-181.

⁵⁷ Neuvonen 2005 s. 43.

⁵⁸ Neuvonen 2005 s. 44.

⁵⁹ Kastari 1972 s. 180.

delleen lupa- ja sensuurijärjestelmä tuli voimaan jo vuonna 1867 ja oli voimassa vuoteen 1905 asti.⁶⁰

Suomessa painovapauden puolesta puhui erityisesti J.V. Snellman, joka pääteoksessaan ”Lärän om staten” vuonna 1842 vaati painovapautta Suomeen. Snellman ei kannattanut kuitenkaan rajatonta painovapautta vaan hänen mukaansa väärinkäyttöihin tuli voida puuttua jälkikäteisen tuomioistuinkontrollin kautta. Snellman ei kuitenkaan kannattanut painovapauden kirjaamista perustuslakiin vaan katsoi, että painovapaus tulisi turvata säätylailla.⁶¹

Kaikki eivät kuitenkaan yhtyneet Snellmanin reaalipolitiikasta kummunneeseen torjuvaan näkemykseen sananvapauden kirjaamisesta perustuslakiin ja 1860-luvulla painovapautta pyrittiin kirjaamaan perustuslakiin. Perustuslakiin kirjaamista perusteltiin muun muassa asian tärkeydellä.⁶²

Yritykset kirjata painovapaus perustuslakiin eivät kuitenkaan tuottaneet tulosta ennen vuotta 1905, jolloin valtiopäiville annettiin esitys lausunto-, yhdistymis-, ja kokoontumisvapaudesta. Esityksen seurauksena vuonna 1906 säädettiin erityinen perustuslaki lausunto-, yhdistymis-, ja kokoontumisvapaudesta. Viimeiset säätyvaltiopäivät hyväksyivät myös painovapauslain, jota hallitsija ei kuitenkaan vahvistanut. Myöskään eduskunta ei saanut hyväksytyä painovapauslakia eduskunnan hajotusten vuoksi. Myös ennakkosensuurijärjestelmä palautettiin hallinnollisilla määräyksillä voimaan. Painovapauslaki saatiinkin säädettyä vasta 4.1.1919 Suomen itsenäistymisen seurauksena.⁶³

Sensuuri ei kuitenkaan täysin hävinnyt painovapauslain ja itsenäistymisen myötä. Sisällissodan jälkeen vallinneessa poliittisessa ilmapiirissä erityisesti poliittisen vasemmiston toimintaa ja sananvapautta pyrittiin rajoittamaan. Sotasensuuri oli puolestaan voimassa 1939–1945 ja joukkoviestintä alistettiinkin tuolloin tukemaan sodankäyntiä.⁶⁴

---

⁶⁰ Kastari 1972 s. 181.

⁶¹ Viljanen 1988 s.132-134.

⁶² Viljanen 1988 s. 135.

⁶³ Kastari 1972 s. 181-182.

⁶⁴ Neuvonen 2005 s. 51.

Sotien päättymisen jälkeen suomalainen sananvapaus alkoi voimistua. Merkittävänä virstanpylväinä sananvapauden sotien jälkeisessä historiassa voidaan mielestäni pitää YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia turvaavan perussopimukseen ratifiointia. Kyseinen perussopimus tuli voimaan vuonna 1966. Vuonna 1989 Suomi ratifioi Euroopan ihmisoikeussopimuksen, jonka 10 artikla turvaa sananvapautta. Euroopan ihmisoikeussopimukseen liittyminen toi suomalaisille mahdollisuuden valittaa sopimuksen rikkomisesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Valitusoikeus koskee luonnollisesti myös sananvapauskysymyksiä. Sananvapauden kannalta merkittävänä voidaan pitää myös vuoden 1995 perusoikeusuudistusta, joka määritteli perusoikeudet perustuslain tasolla ja joihin sananvapaus luonnollisesti kuuluu. Sananvapaus on turvattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, joka tuli oikeudellisesti sitovaksi asiakirjaksi Lissabonin sopimuksen ratifioinnin myötä joulukuussa 2011.

Kirjapainotaidon keksimisestä sananvapauden käyttämiseen internetissä on kuljettu pitkä matka. Sosiaalinen media ja internet mahdollistavat ihmisille tehokkaan keinon kommunikoida muiden kanssa. Ilman sananvapauden pitkää historiallista kaarta internet ja sosiaalinen media menettäisivät merkitystään. Sosiaalisen median yksi idea ja vahvuus on mielestäni juuri vahva ennakkosensuurin puute. Kuka tahansa pystyy julkistamaan ajatuksiaan vapaasti ja tehokkaasti, ainakin läntisessä maailmassa. Ilman sananvapauden suojaa tuo mahdollisuus jää ontoksi ja sisällöttömäksi.

5.2 Sananvapauden olemus

Sananvapaus on jokaiselle Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevalle henkilölle, niin luonnolliselle kuin oikeushenkilölle, kuuluva perusoikeus⁶⁵. Sen tarkoituksena on turvata viestinnän vapautta ja antaa suojaa perustavanlaatuiselle oikeudelle ilmaista itseään ja kommunikoida toisten ihmisten kanssa sekä lähettämällä että vastaanottamalla ilmaisuja⁶⁶. Sananvapaus onkin yksi keskeisimmistä vapauksista, jonka avulla yksilöt rakentavat omaa identiteettiään suhteessa

---

⁶⁵ Manninen 2011 s. 465.

⁶⁶ Manninen 2011 s. 460-461.

muihin yksilöihin. Suomen perustuslain sananvapautta koskevassa 12.1 §:ssä sananvapaudesta on säädetty seuraavasti:

”Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.”

Sananvapautta voidaan pitää lähtökohtaisesti avoimena ja rajoittamattomana oikeutena⁶⁷. Perustuslain sananvapautta koskevien esitöiden mukaan sananvapaussäännöksen keskeisenä tarkoituksena on taata kansanvaltaisen yhteiskunnan edellytyksenä oleva vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja moniarvoisuus sekä mahdollisuus vallankäytön julkiseen kritiikkiin⁶⁸. Sananvapaus onkin ytimeltään poliittinen perusoikeus, mutta se antaa suojaa myös muunlaisille ilmaisuille, kuten kaupallisille, uskonnollisille ja viihteellisille ilmaisuille, ilmaisun sisällöstä riippumatta⁶⁹. Sananvapauden antama suoja kuitenkin vaihtelee riippuen siitä, kuinka lähellä sananvapauden poliittista ydinaluetta ollaan ja sananvapauden rajoittamistoimet voivat mennä pidemmälle siirryttäessä ydinalueelta kohti suojan reuna-alueita⁷⁰. Sananvapaussäännös lähtee välineneutraaliudesta, jonka mukaisesti sen tarjoama suoja on riippumaton siitä missä muodossa tai millä menetelmällä viesti välitetään tai vastaanotetaan⁷¹. Sananvapaus ei ole kuitenkaan täysin rajoittamaton oikeus. Perustuslain 12.1 §:ssä ilmaistun pääsäännön mukaan jokaisella on oikeus ilmaista itseään kenenkään ennakolta estämättä. Perustuslaki antaa siis valtuuden puuttua sananvapauden väärinkäyttöihin, kunhan valvonta tehdään jälkikäteen riittävän täsmällisillä ja oikeasuhteisilla oikeudenkäytön keinoilla⁷².

Sananvapaus on siis vain ennakolta rajoittamaton perusoikeus. Sananvapauden käytön rajoja on kuitenkin vaikea määritellä ja harmaalla alueella liikkumista

---

⁶⁷ Ollila 2004 s. 18.

⁶⁸ HE 309/1993 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 56.

⁶⁹ HE 309/1993 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 56.

⁷⁰ Manninen 2011 s. 464

⁷¹ HE 309/1993 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 56.

⁷² HE 309/1993 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 57.

tapahtuu niin tietoisesti kuin tiedostamattakin. Täysin järjetönkin sananvapauden käyttö on sallittua, kunhan sillä ei loukata toisten oikeuksia⁷³. Tärkeä piirre sananvapauden käytössä on siis sananvastuun muistaminen. Sananvapauden ollessa ennalta rajoittamaton asettaa se käyttäjälle myös varsin tiukan velvollisuuden käyttää sananvapautta toisia yksilöitä ja heidän oikeuksia kunnioittavalla tavalla.

Lissabonin sopimuksen (Valtiosopimus 110/2011) ratifioinnin myötä sopimukseen sisältyvä Euroopan Unionin perusoikeuskirja tuli Suomea velvoittavaksi. Euroopan Unionin perusoikeuskirjan 1 luvun 11 artikla säätelee sananvapaudesta. Säädöksen asiallinen sisältö on luonnollisesti pitkälle yhtenevä Suomen perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa.

Sananvapautta määrittävät olennaisesti myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten tulkinnat. Suomi on ratifioinut Euroopan ihmisoikeussopimuksen, jonka 10 artikla käsittelee sananvapautta sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen, josta sananvapaus löytyy sopimuksen 19 artiklasta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin tulkitsee Euroopan ihmisoikeussopimusta. Tulkintakäytännössään Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on korostanut sananvapauden soveltamisalan olevan laaja, sen suojaavan erityisesti kaiken tasoista poliittista viestintää ja keskustelua, sananvapauden sisältävän kaupallisen ja mainosviestinnän⁷⁴ sekä todennut sananvapauden käyttäjällä olevan velvollisuuden välttää toisten uskonnollisia käsityksiä perusteettomasti loukkaavia ilmaisuja.⁷⁵

Suomen perustuslain, Euroopan unionin perusoikeuskirjan, Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen tosiasiallinen sisältö on hyvin pitkälle samanlainen, vaikka kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa määrittely on hieman tarkempaa kuin perustuslain tai Euroopan unionin perusoikeuskirjan sananvapaussäännöksessä. Kan-

---

⁷³ Ollila 2004 s. 20.

⁷⁴ Kaupallisen ja mainosviestinnän osalta EIT on todennut valtioiden harkintavallan sananvapauden rajoittamisen osalta olevan suurempi. (Manninen 2011 s. 464)

⁷⁵ Manninen 2011 s. 463-464.

sainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavatkin Suomea merkittävästi, sillä sananvapauden rajoittaminen ei ole mahdollista edes perustuslain säätämisyjärjestyksessä, mikäli rajoitus rikkoo ihmisoikeussopimusten velvoitteita⁷⁶. Sisällön samankaltaisuuden ja Suomen sopimusten vahvasti velvoittavien ratifiointien johdosta sopimusten perusteella annetuista ratkaisuista voi etsiä tulkintaohjeita sananvapauden soveltamiseen Suomessa.

5.3 Sananvapauden rajoittaminen

Sananvapaus on perustuslain 12 §:n mukaan lähtökohtaisesti ennalta rajoittamaton perusoikeus, jonka käyttämisestä annetaan tarkempia määräyksiä lailla⁷⁷. Sananvapautta voidaan lailla rajoittaa painavampien oikeushyvien suojaamiseksi. Rajoittamisen yleiset edellytykset ovat samat kuin muidenkin perusoikeuksien rajoittamisen periaatteet. Veli-Pekka Viljanen on määritellyt perustuslakivaliokunnan mietinnön pohjalta⁷⁸ perusoikeuksien rajoittamista koskevat yleiset rajoittamisperusteet seuraavasti: 1) rajoitusten tulee perustua lakiin, 2) niiden tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, 3) rajoitusten tulee olla hyväksyttäviä perusoikeusjärjestelmän kannalta, 4) rajoituksilla ei saa koskea perusoikeuden ydinalueeseen, 5) rajoitusten tulee olla suhteessa tavoiteltuun päämäärään, 6) oikeusturvajärjestelyistä on huolehdittava ja 7) perusoikeuksia rajoitettaessa on noudatettava ihmisoikeusvelvoitteita⁷⁹. Yleisten perusoikeuksien rajoitusperusteiden lisäksi sananvapauden rajoitteiden tulee olla Euroopan ihmisoikeussopimuksen hyväksymien rajoitusperusteiden mukaisia⁸⁰. Ihmisoikeussopimuksen rajoitusperusteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään: 1) julkiseen etuun perustuvat rajoitusperusteet, 2) yksilöllisiä oikeuksia suojaavat perusteet ja 3) tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseen liittyvät rajoitusperusteet⁸¹. Edellä mainittujen edellytysten täytyessä lainsäätäjällä on mahdollisuus rajoittaa sananvapautta ja näin eduskunta on myös toiminut.

⁷⁶ Tiilikka 2008 s. 21.

⁷⁷ Riitta Ollila on todennut osuvasti sananvapauden rajoitusten muodostavan laissa säädetyin suljetun systeemin, jonka ulkopuolella sananvapaus vallitsee (Ollila 2002 s. 431)

⁷⁸ PeVM 25/1994 vp, perusoikeudet lainsäätäjän toiminnassa.

⁷⁹ Viljanen 2011 s. 147.

⁸⁰ Tiilikka 2008 s. 21.

⁸¹ Tiilikka 2008 s. 61-62.

Rikoslaki sisältää runsaasti säädöksiä tilanteista, jotka rajoittavat henkilön sananvapautta. Useimmiten kyseessä on tilanne, jossa sananvapauden käyttäminen loukkaa jotain muuta perustavanlaatuaista oikeutta. Rikoslaisissa on kansalliseen turvallisuuteen, yleiseen turvallisuuteen, epäjärjestykseen tai rikoksen estämiseen, terveyden tai moraalin suojeluun, maineen tai oikeuksien turvaamiseen, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseen sekä tuomioistuimen arvovallan ja puolueettomuuden turvaamiseen liittyviä sananvapauden rajoituksia⁸². Sananvapauden rajoituksia on säädetty myös kuluttajan suojaamiseksi. Tämänkaltaisia rajoituksia on esimerkiksi kuluttajansuojalaissa (20.1.1978/38), alkoholilaissa (8.12.1994/1143) ja tupakkalaissa (13.8.1976/693). Edellä mainituissa laeissa puututaan sananvapauden reuna-alueelle kuuluvaan tuotteen markkinointiin rajoittaen mainontaa ihmisten suojelemiseksi. Joukkoviestintää koskevista sananvapauden rajoituksista on puolestaan säädetty laissa sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä.

Sananvapauden valvonnan tulee aina olla jälkikäteen tapahtuvaa, ennakkosensuuri, rankaiseva sensuuri ja lähdesensuuri ovat kiellettyjä⁸³. Ainoan poikkeuksen ennakkosensuurikiellosta muodostavat kuvaohjelmia koskevat lasten suojelemiseksi välttämättömät rajoitukset, joihin perustuslain 12.2 § antaa erikseen valtuuden. Sananvapauden rajoittamista koskevia normeja on aina tulkittava perusoikeusmyönteisesti, minkä mukaisesti vaihtoehtoisista tulkintavaihtoehdoista on valittava se, joka parhaiten edistää sananvapauden toteutumista⁸⁴. Perusoikeusmyönteisen laintulkinnan ohella sananvapauden rajoituksia on tulkittava supistavasti ja suvaitsevasti asiayhteys huomioon ottaen⁸⁵.

5.4 Sananvapauden käyttötapa Facebookissa

Sananvapauden näkökulmasta Facebook tarjoaa käyttäjilleen uudenlaisen pelikentän. Facebookissa käyttäjät voivat levittää omia viestejään tehokkaasti ja ilmaiseksi. Facebookissa olevien jakotoimintojen avulla käyttäjä voi saada vies-

---

⁸² Ollila 2004 s. 50

⁸³ Neuvonen 2005 s. 32

⁸⁴ Manninen 2011 s. 484

⁸⁵ Manninen 2011 s. 484

tinsä leviämään todella nopeasti ympäri maailmaa⁸⁶. Käyttäjä voi esimerkiksi julkaista jonkin kuvan sadalle Facebook -kaverilleen. Kolme kuvan alkuperäisen jakajan kaveria taas voi jakaa kuvan eteenpäin tuhannelle ystävälleen. Ketju voi jatkua lähes loputtomiin ja levitä maailmanlaajuisesti. Edellä kuvattu toiminta voidaan estää muokkaamalla Facebookin yksityisyysasetuksia⁸⁷.

Facebookissa viestit ja kuvat jaetaan reaaliaikaisesti ilman minkäänlaista ennakkosensuuria. Mitä tahansa ei Facebookissakaan voi julkaista. Facebook tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden raportoida loukkaavista tai muutoin epäasiallisista viesteistä Facebookin ylläpidolle, joka harkintansa mukaan ryhtyy toimiin⁸⁸. Facebookin käyttäjällä on tietysti käytössään myös kaikki lainsäädännön tarjoamat suojakeinot taistellessaan oikeuden loukkauksia vastaan.

Facebookissa esiintyy myös paljon sananvapauden reuna-alueille kuuluvaa mainontaa. Facebook on mainosrahoitteinen palvelu, joten luonnollisesti siellä esitetään mitä moninaisimpia käyttäjälle kohdennettuja mainoksia⁸⁹. Facebookissa mainostetaan myös erilaisten tempausten avulla. Kuvaavaa on, että usein käyttäjät osallistuvat mainostamiseen jakamalla mainostamistarkoituksessa julkaistua päivitystä eteenpäin esimerkiksi osallistuakseen erilaisiin arvontoihin.

Facebook on nykyään myös politiikan areena. Yhä useammat poliitikot ovat löytäneet Facebookin maailman ja jakavat siellä mielipiteitään joko omien Facebook-profiiliensa tai erityisten fanisivujensa kautta, joita Facebookin käyttäjät tykkäävät saadakseen informaatiota poliitikkojen toiminnasta⁹⁰. Myös viralliset tahot, kuten eduskunta ja europarlamentti, ovat löytäneet Facebookin ja luoneet omia sivustojaan jakaakseen ja saadakseen informaatiota. Esimerkiksi eduskunnan tulevaisuusvaliokunta hyödyntää työskentelyssään Facebookia⁹¹. Poliitikkojen lisäksi myös kansalaisjärjestöt käyttävät Facebookia tehokkaasti omien tarkoituksensa edistämiseen. Perinteisen poliittisten toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen lisäksi myös monet yksittäiset Facebookin käyttäjät ovat perustaneet

---

⁸⁶ Facebookin ohje > jakaminen.

⁸⁷ Facebookin ohje > yksityisyysasetukset.

⁸⁸ Facebookin ohje > ilmiantaminen.

⁸⁹ Facebook mainostaminen.

⁹⁰ STT, Melkein kaikki kansanedustajat ovat Facebookissa, Iltalehti 3.7.2011, verkkoversio.

⁹¹ Eduskunnan internet-sivut > Organisaatio > valiokunnat >

Tulevaisuusvaliokunta > Tulevaisuusvaliokunnan jaostot > joukkoistaminen.

Facebookin mitä erilaisimpia poliittisen tarkoitusperän omaavia ryhmiä ja jakavat tiedotusvälineiden uutisia kertoakseen niistä oman mielipiteensä. Sananvapauden ydinalueeseen kuuluva poliittinen viestintä on siis Facebookissa varsin vireää, mutta toisaalta Facebookin ilmaisen käyttämisen mahdollistaa sananvapauden reuna-alueelle kuuluva mainonta.

Facebookissa on paljon myös sananvapauden reunoille kuuluvaa viihteellistä viestintää. Tämä ilmenee esimerkiksi ihmisten jakaessa erilaisia viihteellisiä kuvia ja päivittäessä huumoriksi tarkoitettuja tilapäivityksiä.

6. Sananvapaus Ruotsissa ja Yhdysvalloissa

6.1 Sananvapaus Ruotsissa

Sananvapaus on Ruotsissa suojattu kolmella perustuslain tasoisella lailla. Nuo lait ovat Ruotsin hallitusmuoto (regeringsform, RF) vuodelta 1974, painovapaasetus (tryckfrihetsförordningen, TF) vuodelta 1949 ja sananvapausperustuslaki (yttrandefrihetsgrundlagen, YF) vuodelta 1991. Näiden lisäksi Ruotsi on ratifioinut YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen, Euroopan ihmisoikeussopimuksen sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2010/C 83/02), joissa sananvapaus on turvattu.

Ruotsin hallitusmuodon 2 luvun 1 pykälä 1 momentti takaa jokaiselle ilmaisuvapauden. Ilmaisuvapaus pitää sisällään oikeuden ilmaista ajatuksia, mielipiteitä ja tunteita puhumalla, kirjoittamalla, kuvaamalla tai muilla käytettävissä olevilla keinoilla. Hallitusmuodon 2 luvun 1 pykälän 2 momentti puolestaan takaa jokaiselle vapauden etsiä, vastaanottaa ja hyödyntää informaatiota.

Sananvapauden suoja ei ole Ruotsissa riippuvainen viestinnänmuodosta tai viestinnän tarkoituksesta vaan hallitusmuoto turvaa kaikenlaisen viestinnän vapauden. Perustuslaki ei myöskään määritä mitään tietynlaista sisältöä suojatuksi vaan kaikenlaiset tiedot, ajatukset, mielipiteet ja tunteet ovat suojattu. Hallitusmuodon sananvapauden sisällön ollessa avoin säädellään sen käyttämistä ja sisältöä tarkemmin painovapauslaissa ja sananvapausperustuslaissa.⁹²

Myös informaatiovapauden suoja on laaja. Informaatiovapauden perusajatukseksi on kaikille kuuluva oikeus informaatioon, jonka lähde ei ole ennalta rajoitettu. Viranomaisilla on kuitenkin tietyin edellytyksin oikeus rajoittaa informaatiovapautta esimerkiksi vankeusrangaistusta suorittavien osalta. Rajoitusedellytyksistä säädetään painovapauslaissa.⁹³

Hallitusmuodon 2 luvun 21 pykälä säättää perusoikeuksien yleisistä rajoitusteista. Pykälän mukaan perusoikeuksia voidaan rajoittaa vain sellaisilla perusteilla, jotka ovat hyväksyttäviä demokraattisessa yhteiskunnassa. Perusoike-

---

⁹² Bull ym. 2013 s.65-66.

⁹³ Bull ym. 2013 s.66-67.

uksia ei saa myöskään rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä, huomioon ottaen rajoituksen tarkoitus. Rajoitukset eivät myöskään koskaan saa mennä niin pitkälle, että ne muodostavat uhan vapaalle mielipiteen muodostukselle. Rajoitusta ei koskaan saa tehdä pelkästään poliittisella, uskonnollisella tai kulttuurisella perusteella.

Hallitusmuodon 2 luvun 23 § säättää tarkemmin, milloin sananvapautta ja informaatiovapautta voidaan rajoittaa. Pykälän mukaan sanan- ja informaatiovapauden rajoittaminen on hyväksyttävää kansallisen ja yleisen turvallisuuden sekä järjestyksen suojelemiseksi, yksilön maineen ja kunnian suojaamiseksi, yksityisyyden suojaamiseksi ja rikollisuuden estämiseksi. Samaisen pykälän mukaan sanan- ja tiedonvälityksen vapauden rajoittaminen vaatii aina erityisen tärkeän syyn.

Sananvapauserustuslaki säättää oikeuksista velvollisuuksista ja vastuista sähköisessä joukkoviestinnässä⁹⁴. Sananvapauserustuslain 1 § edellyttää tullakseen sovellettavaksi teknisen apuvälineen käyttämistä joukkoviestinnässä. Sama pykälä turvaa jokaiselle ajatusten, tunteiden ja mielipiteiden välittämisen ja vaihtamisen teknisten apuvälineiden avulla. Vaikka laissa luetellaan tiettyjä viestinnän tekniikoita, voidaan sitä mielestäni pitää teknologian suhteen neutraalina, sillä ensimmäinen pykälä edellyttää vain teknisen välineen käyttämistä viestinnän apuna. Sananvapauserustuslain 1 §:n mukaan sähköisessä joukkoviestinnän sananvapautta voidaan rajoittaa vain sananvapauserustuslain perusteella.

Painovapauserustuslaki säättää painovapaudesta. Lain 1 § takaa painovapauden, jota viranomaiset eivät saa rajoittaa painovapautta ennakolta. Ainoastaan laillisella tuomioistuimella on oikeus rajoittaa jälkikäteen julkaisujen sisältöä. Painovapauserustuslaki antaa suojaa kaikenlaiselle sanankäytölle aina poliittisesta keskustelusta kaunokirjallisuuden kautta puhtaasti viihteelliseen sanankäyttöön⁹⁵. Painovapauserustuslaki koskee sen 6 §:n mukaan vain julkaistuja painotuotteita. Pykälän mukaan julkaistuksi katsotaan myyntiin luovutetut tai muulla tavoin yleisön keskuuteen Ruotsissa saatetut julkaisut.

---

⁹⁴ Tiilikka 2010 s. 70.

⁹⁵ Tiilikka 2010 s. 68.

Painovapausasetus ei ole teknologianeutraali, vaan sen soveltaminen riippuu käytetystä valmistustekniikasta. Painovapausasetuksen suojaa nauttivat painokoneella, monistusvahapaperilla, valokopioimalla tai muulla teknisellä menetelmällä tuotetut kirjoitukset. Muulla teknisellä menetelmällä monistetulle kirjoitukselle pitää lisäksi hankkia julkaisutodistus ja varustaa julkaisu tiedoilla monisteesta painovapausasetuksen suojan saamiseksi.⁹⁶

Sananvapaus koskee luonnollisesti myös internetissä tapahtuvaa viestintää. Internet-viestintä voi kuulua joko painovapausasetuksen tai sananvapausperustuslain piiriin, joiden suojaan pääsemiseksi riittää julkaisijan ilmoittaminen ja julkaisutodistuksen hakeminen. Mikäli internet-viestintä jää painovapausasetuksen tai sananvapausperustuslain ulkopuolelle saa se suoja hallitusmuodon turvaamasta sananvapaudesta.⁹⁷

Ruotsalaista sananvapaussäännöstöä voidaan puhtaan sananvapauden suojan näkökulmasta pitää suomalaista vastaavana. Tämä on tietysti luonnollista, sillä Suomi ja Ruotsi ovat ratifioineet samat kansainväliset sopimukset, sananvapauden osalta. Sananvapaussäännöstö on kuitenkin mielestäni suomalaista monimutkaisempi, mutta toisaalta sananvapauden suoja on vahva, jopa niin vahva että se voi loukata muita oikeuksia⁹⁸. Painovapausasetus ei vastaa täysin nykypäivän tarpeita sen ollessa teknologiasidonnainen. Pelko sananvapauden heikkenemisestä on kuitenkin Tiilikan mukaan estänyt painovapausasetuksen uudistamisen⁹⁹. Teknologiasidonnaisuus voi aiheuttaa ongelmia sovellettaessa sananvapautta myös Facebookissa. Sananvapaus Facebookissa saaneekin Ruotsissa suojaa pääasiassa joko sananvapausperustuslain tai hallitusmuodon kautta. Jos Facebook viestintä tulkitaan joukkoviestinnäksi tulee suoja teknologianeutraalin sananvapausperustuslain perusteella. Mikäli taas Facebook viestintä on puhtaasti yksityistä suoja toteutuu hallitusmuodon kautta, joka suojaaa kaikenlaista järkevää sananvapauden käyttöä.

---

⁹⁶ Tiilikka 2010 s. 68.

⁹⁷ Tiilikka 2010 s. 70-71.

⁹⁸ Tiilikka mainitsee selvityksessään sananvapauden suojaavan jopa internet-sivuilla olevaa henkilötietolain vastaista henkilörekisteriä (Tiilikka 2010 s. 70).

⁹⁹ Tiilikka 2010 s. 69.

6.2 Sananvapaus Yhdysvalloissa

Perustuslaki suojaa sananvapautta Yhdysvalloissa. Perustuslain ensimmäinen lisäys (The First Amendment) kieltää kongressia säätämästä lakia, joka rajoittamasta sananvapautta, lehdistön vapautta tai ilmaisun vapautta. Yhdysvallat on myös ratifioinut sananvapautta suojaavan YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen, jonka 19 artikla turvaa sananvapautta.

Yhdysvalloissa on käytössä common law –oikeusjärjestelmä, jonka johdosta myös sananvapaus on kehittynyt ja saanut tarkemman sisältönsä korkeimman oikeuden oikeustapausten kautta.

Millainen sitten on sananvapauden sisältö? Yhdysvaltojen tuomioistuinten internet-sivustolle on koottu esimerkkejä erilaisista tilanteista, jotka nauttivat korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön mukaan perustuslain turvaaman sananvapauden suojaa. Sivuston mukaan sananvapaus sisältää muun muassa oikeuden olla hiljaa¹⁰⁰, opiskelijoiden oikeuden protestoida sotaa vastaan mustilla hihanauhoilla¹⁰¹, oikeuden käyttää voimakasta ja hyökkäävää kieltä poliittisessa viestinnässä¹⁰², oikeuden lahjoittaa rahaa poliittisiin kampanjoihin¹⁰³, oikeuden mainostaa tuotteita ja palveluita¹⁰⁴ ja oikeuden symboliseen puheeseen, esimerkiksi lipun polttamalla^{105 106}.

Sananvapaus ei ole kuitenkaan täysin rajoittamaton oikeus, eivätkä esimerkiksi seuraavaksi esitellyn kaltaiset sanankäytöt nauti perustuslain turvaaman sananvapauden suojaa.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön mukaan epäsideelliset julkaisut, jotka ovat haitaksi ihmisille eivät nauti sananvapauden suojaa. Normaali pornografi-

---

¹⁰⁰ West Virginia Board of Education v. Barnette, 319 U.S. 624 (1943).

¹⁰¹ Tinker v. Des Moines, 393 U.S. 503 (1969).

¹⁰² Cohen v. California, 403 U.S. 15 (1971).

¹⁰³ Buckley v. Valeo, 424 U.S. 1 (1976).

¹⁰⁴ Virginia Board of Pharmacy v. Virginia Consumer Council, 425 U.S. 748 (1976) ja Bates v. State Bar of Arizona, 433 U.S. 350 (1977).

¹⁰⁵ Texas v. Johnson, 491 U.S. 397 (1989); United States v. Eichman, 496 U.S. 310 (1990).

¹⁰⁶ United States courts > educational resources > Get involved > Constitution activities > First Amendment > What does free speech mean?.

nen materiaali on kuitenkin suojattu perustuslain ensimmäisen lisäyksen perusteella.¹⁰⁷

Sananvapautta voidaan korkeimman oikeuden mukaan rajoittaa myös sisällön perusteella. Sananvapautta voidaan rajoittaa esimerkiksi silloin, kun sen käytämisestä aiheutuu todellinen uhka muille ihmisille. Sallittua sananvapauden käyttöä ei ole myöskään salaisten tietojen paljastaminen tai toimet, jotka voisivat välittömästi uhata rauhaa.¹⁰⁸

Vaikka perustuslaki antaa sananvapauden suojaa myös kaupalliselle viestinnälle, kuitenkin aivan kaikenlainen kaupallinen viestintä ei ole sallittua. Kaupallisen sananvapauden suoja onkin heikompi kuin sananvapauden suoja yleisesti ja sitä voidaan näin ollen rajoittaa väljemmin perustein kuin täyttä suojaa nauttivaa sananvapautta. Sananvapauden suoja ei saa esimerkiksi harhaanjohtava tai virheellinen julkaisu. Myöskään laittomien palveluiden tai tuotteiden markkinointi ei nauti sananvapauden suojaa.¹⁰⁹

Sananvapauden käyttäminen ei ole sallittua myöskään herjaus tai solvaus tarkoituksessa. Toisen ihmisen kunnian ja maineen loukkaaminen ei nauti sananvapauden suojaa.¹¹⁰

Internetissä tapahtuva viestintä kuuluu luonnollisesti sananvapauden piiriin myös Yhdysvalloissa¹¹¹. Sananvapauden käyttäminen internetissä on kuitenkin jatkuvassa kehityksessä ja hakee muotoaan, eikä täysin selvää käytäntöä sananvapaudesta internetissä ole vielä syntynyt Yhdysvaltalaiseen lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöön¹¹².

Teknologian nopea kehitys muuttaa jatkuvasti internetissä tapahtuvaa viestintää. Selvää kuitenkin lienee, että myös Internetissä tapahtuvaa sananvapauden käyttämistä voidaan rajoittaa samoilla perusteilla kuin muutakin sananvapauden käyttöä ja että sitä koskevat muutoinkin samat peruseriaatteet kuin muualla tapahtuvaa sananvapauden käyttämistä. Hyvänä esimerkkinä internetiä koske-

---

¹⁰⁷ Cohen 2009 s. 1.

¹⁰⁸ Cohen 2009 s.3-4.

¹⁰⁹ Cohen 2009 s. 6-7.

¹¹⁰ Cohen 2009 s. 12.

¹¹¹ Reno v. American Civil Liberties Union, 521 U.S. 844 (1997).

¹¹² Stein 2006 s. 83-84.

van yhdysvaltalaisen oikeuskäytännön kehityksestä toimii 4th Circuit Court of Appealsin tuomio vuodelta 2013, jonka mukaan tykkää-napin painaminen Facebookissa on perustuslain ensimmäisen lisäyksen suojaamaa sananvapauden käyttämistä.¹¹³

Yhdysvalloissa sananvapaus kehittyi common law –oikeusjärjestelmästä johtuen oikeuskäytännön kautta. Yhdysvalloissa on annettu myös joitain lakeja, joilla sananvapauden väärinkäytöksiä pyritään estämään. Verrattaessa yhdysvaltalaista sananvapautta suomalaiseen voitaneen todeta niiden vastaavan ydinsällöltään hyvin pitkälti toisiaan. Molempien maiden sananvapaussäännöstö suojaa tehokkaasti sananvapauden ydinalueeseen kuuluvaa poliittista viestintää kaupallisen viestinnän nauttiessa molemmissa maissa heikompaa suojaa. Myös sananvapauden rajoitukset vastaavat pitkälti toisiaan. Common law:n luonteesta johtuen sananvapaus myös kehittyi vastaamaan aivan uudenlaisiin sananvapauden käytön muotoihin, kuten tykkää-napin painamisen kuulumisen sananvapauden piiriin osoittaa.

---

¹¹³ Bland et al v. Roberts, 4th U.S. Circuit Court of Appeals, No. 12-1671.

7. Facebook-viestinnän muodot

Kuten aiemmissa luvuissa on todettu perustuslain 12 § ja kansainväliset ihmis-oikeussopimukset takaavat Facebookin käyttäjille mahdollisuuden käyttää sananvapautta verkkopalvelussa. Yksityisen käyttäjän viestittely nauttii sananvapauden suojaa riippumatta Facebook-viestien sisällöstä. Käyttäjän oikeutta lähettää viestejä rajoittaa vain velvollisuus kunnioittaa muiden käyttäjien ja myös Facebookin ulkopuolisten ihmisten oikeuksia. Käyttäjän lähettämät luottamukselliset viestit saavat suojaa rikoslain ja sähköisen viestinnän sähköisen viestinnän tietosuojalain (16.6.2004/516) luottamuksellista viestintää koskevista normeista.

Facebook-käyttäjän tehdessä tilapäivityksen hän käyttää sananvapauttaan julkaistessaan päivityksensä tai kommentoimalla muiden vastaavia päivityksiä. Tilapäivitys voi olla teksti, kuva tai video. Sananvapautta voi käyttää myös painamalla tykkää-nappia toisten käyttäjien tilapäivitysten kohdalla. Sananvapauden ollessa muotoneutraalioikeus, ei ilmaisun muodolla ole väliä.

Facebook-käyttäjällä on mahdollisuus valita kuinka laajasti hänen tilapäivityksensä on nähtävissä. Hän voi asettaa yksityisyysasetusten avulla viestin näkyvyyden vain tietyille ystävilleen, kaikille ystävilleen, vain ystäville ja ystäviensä ystäville, kaikille Facebookissa tai kaikille Internetin käyttäjille. Viestinnän teorian kannalta kyseessä on siis joko kohdeviestintä, pienjoukkoviestintä tai joukkoviestintä.

7.1 Luonnollisen henkilön kohdeviestintä Facebookissa

Kohdeviestinnästä on kyse silloin, kun vastaanottava henkilöpiiri on ennalta rajoitettu eli Facebookin tapauksessa rajoitettu kaveripiiri tai käyttäjän kaikki Facebook-kaverit ja käyttäjä on yksityisyysasetusten avulla estänyt päivityksensä eteenpäin jakamisen. Tällöin kyse on myös oikeudellisesti puhtaasti yksityisestä viestinnästä ja sovellettavaksi tulee sitä koskeva normisto. Viestinnän oikeudellisen luonteen arvioinnissa merkitystä ei ole sillä, kuinka paljon käyttäjällä on Facebook-kavereita, merkitystä on vain sillä, onko viestintä ennalta suljetussa

piirissä tapahtuvaa. Puhtaasti yksityinen viestintä nauttii sananvapauden suoja riippumatta siitä, julkaiseeko käyttäjä syvästi poliittisen viestin vai viihteellisen, jopa täysin järjettömän viestin. Sananvapaudella on kuitenkin rajansa. Sananvapautta koskeva sääntely ei salli toisen oikeutta loukkaavaa sananvapauden käyttöä. Rikoslaki asettaa rajat sananvapauden käyttämiselle. Puhtaasti yksityisessä Facebook-viestinnässä voidaan syyllistyä kansalliseen turvallisuuden, terveyden ja moraalin suojelemiseksi, maineen ja oikeuksien turvaamiseksi tai luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi säädettyjen rikoslain normien rikkomiseen. Käyttäjä ei voi kuitenkaan syyllistyä sellaisiin rikoslaisiin määriteltyihin rikoksiin, joiden edellytyksenä on ilmaisun tapahtuminen julkisesti¹¹⁴. Viestinnän ollessa puhtaasti yksityistä kohdeviestintää, ei sovellettavaksi tule myöskään joukkoviestintää sääntelevä sananvapauslaki.

7.2 Luonnollisen henkilön pienjoukkoviestintä Facebookissa

Käyttäjän salliessa kavereidensa jakaa eteenpäin tilapäivitystään, on kyseessä viestinnällisessä mielessä pienjoukkoviestintä tai joukkoviestintä. Pienjoukkoviestinnästä on kyse silloin, kun käyttäjä sallii kavereidensa jakaa viestejä kavereilleen, mutta asettaa kuitenkin rajan, siten ettei viesti ole täysin vapaasti kehen tahansa viestin saaneen eteenpäin jaettavissa. Viestinnällisessä mielessä kyse on kuitenkin joukkoviestinnästä, jos käyttäjä ei aseta mitään rajoituksia hänen Facebook-tilapäivitystensä eteenpäin jakamiselle tai näkymiselle muille käyttäjille.

Lainsäädännölliseltä kannalta tarkasteltuna tilanne on mutkikkaampi. Lainsäädäntö ei tunne pienjoukkoviestinnän käsitettä. Pienjoukkoviestinnällisessä tilanteessa käyttäjällä ei ole mahdollisuutta valita viestin vastaanottajien joukkoa ennalta, lisäksi viestiä monistetaan käyttämällä teknistä apuvälinettä Facebookia. Kun käyttäjä sallii viestin jakamisen eteenpäin hyväksyy hän tietoisesti sen leviämisen laajemmalle joukolle. Viestinnän teoriasta poikkeavasti viestin juridi-

---

¹¹⁴ Mikäli käyttäjällä on kuitenkin huomattavan laaja joukko Facebook-kavereita, on mahdollista, että myöhemmin tutkielmassa käsiteltävät rikoslain edellytykset muulla tavalla erityisen laajan joukon tietoisuuteen saattamisesta täyttyy. Tällaisen tilanteen ollessa käsillä käyttäjä voi syyllistyä kaikkiin rikoslaisiin määriteltyihin ilmaisurikoksiin.

sella luonne ei enää muutu siitä, salliiko käyttäjä ainoastaan kavereidensa jakaa viestin eteenpäin vai onko tämä sallittua myös kavereiden kavereille. Viesti si-joittuu kuitenkin myös juridisesti julkisen ja yksityisen viestin välimaastoon. Alkuperäinen viestin kirjoittaja on kuitenkin tietoisesti valinnut, että viestiä voi välit-tää eteenpäin. Sananvapauslaki ei tunne pienjoukkoviestintää. Sananvapaus-lain näkökulmasta viesti muuttua muotoaan sillä hetkellä, kun sitä aletaan jakaa eteenpäin toisten käyttäjien toimesta. Viestiä on alun perin pidettävä puhtaasti yksityisenä viestinä, mutta sillä hetkellä, kun viesti alkaa levitä toisten käyttäjien jakamana Facebookissa, muuttuu viesti joukkoviestinnäksi ja siihen tulisi tulkin-tani mukaan tulla sovellettavaksi sananvapauslain yksityisen henkilön kotisivua koskevat normit.

Sananvapauden väärinkäyttöä rikoslain näkökulmasta arvioitaessa sovelletta-vaksi tulee ennen viestin jakamista muille käyttäjille kohdeviestintää koskeva sääntely. Viestin eteenpäin jakamisen jälkeen sovellettavaksi tulee joukkovies-tintää koskeva sääntely.

7.3 Luonnollisen henkilön joukkoviestintä Facebookissa

Facebook-tilapäivitys voi olla myös täysin avoin aivan kaikille käyttäjille. Tällai-nessa tilanteessa Facebookin-käyttäjä ei voi ennalta millään tavalla määrätä vastaanottajien joukkoa. Oletuksena Facebook-viestit julkaistaan vain kavereil-le¹¹⁵. Käyttäjän tulee siis tietoisesti valita viestinsä näkymään julkisesti kaikille. Viestinnän teorian mukaan kyseessä on joukkoviestintä, kun julkinen viesti mo-nistetaan teknisiä apuvälineitä käyttäen ennalta määräämättömälle joukolle, jonka mahdollisuus antaa palautetta on epäsuora. Määritelmän perusteella tie-toisesti julkista Facebook-päivitystä on pidettävä viestinnän teorian kannalta joukkoviestintänä.

Teknisesti Facebook on nähtävä julkaisualustana, jonka avulla käyttäjät jakavat informaatiota internetissä. Sananvapauslain esitöissä korostetaan välineneutra-

---

¹¹⁵ Facebookin ohje > yksityisyys.

liteetin periaatetta¹¹⁶, joten itse viestintävälineellä ei ole vaikutusta siihen, tulee-ko sananvapauslaki sovellettavaksi. Välineneutraliteetin johdosta katsonkin, että täysin julkinen Facebook-kotisivu voidaan rinnastaa perinteisiin kotisivuihin ja näin ollen sananvapauslakia tulee soveltaa yksityistä kotisivua koskevilta osilta myös täysin julkisiin Facebook-kotisivuihin. Täysin julkista Facebook-sivustoa on siis pidettävä viestinnän teorian ohella myös sananvapauslain kannalta joukkoviestintänä.

---

¹¹⁶ HE 54/2002, yksityiskohtaiset perustelut s. 49.

8. Rikoslain sananvapausrikokset ja Facebookin yhteisönormit

Lainsäätäjät on määritellyt rikoslakiin sananvapauden käyttämisen ulkorajat ja rajojen ylittämisen seuraavat rangaistukset. Rikoslain normien avulla selviää milloin sananvapautta on käytetty väärin muiden oikeuksia loukaten, mitä oikeudenloukkauksista seuraa ja kenellä on syyteoikeus sananvapautta koskevissa rikoksissa. Käsittelen seuraavissa kappaleissa sellaisia ilmaisurikoksia, joihin käyttäjä voi syyllistyä Facebookissa. Osa rikoksista on harvinaisia, mutta kuitenkin Facebookkia käyttämällä niihin on mahdollista syyllistyä. Myös muilla rikoksilla voi olla liittymäkohtia Facebookiin ja sananvapauteen. Olen kuitenkin valinnut Facebookin kannalta keskeisimmät rikoslain sananvapausrikokset ja pohtinut millä tavalla ne voisivat ilmetä Facebookissa.

8.1 Rikoslain sananvapausrikokset

8.1.1 Yleinen järjestys ja turvallisuus

Sananvapauden käyttäminen ei saa uhata kansallista turvallisuutta. Kansallista turvallisuutta uhkaavia sananvapausrikoksia ovat vakoilu, törkeä vakoilu ja turvallisuussalaisuuden paljastaminen¹¹⁷.

Rikoslain 12 luvun 5§ koskee vakoilua. Pykälän mukaan vakoilusta on tuomittava henkilö, joka hankkii, välittää, luovuttaa, ilmaisee tai julkistaa tietoja Suomen turvallisuuteen vaikuttavasta seikasta, jonka tuleminen vieraan valtion tietoon voi aiheuttaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Vakoilukriminalisoinnin soveltaminen edellyttää tietojen olevan vain salassapidosta tietävän rajoitetun henkilöpiirin saattavissa olevia valtiollisten etujen vuoksi salassa pidettäviä tietoja, joita ei ole julkaistu tai muutoin levitetty yleiseen tietoisuuteen¹¹⁸. Sananvapauden kannalta keskeistä rikoslain 5 §:ssä on tiedon välittämistä, luovuttamista ja julkistamista koskeva 2 momentti. Tietojen luovuttamisesta on kyse silloin, kun luvallisesti sisäpiirin tietoa hallussaan pitävä luovuttaa sisäpiiritietoa ulkovaltojen edustajille

---

¹¹⁷ Ollila 2004 s. 50.

¹¹⁸ Nuutila 2009 s. 288-289.

millä tahansa menetelmällä¹¹⁹. Vakoilusäännöksen ei ole tarkoitus estää yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden käsittelyä julkisuudessa, joten salassa pidettävän tiedon julkistaminen voi olla rangaistavaa vakoilua vain, mikäli tarkoituksena on vahingoittaa Suomea tai hyödyttää vierasta valtiota¹²⁰.

Rikoslain 12 luvun 6 §:ssä määritellään törkeä vakoilu. Pykälän mukaan vakoilu on törkeää, mikäli se tehdään poikkeuksellisissa oloissa ja vakoilu on omiaan aiheuttamaan erityisen suurta vahinkoa.

Sallittua sananvapauden käyttämistä ei myöskään ole turvallisuussalaisuuden oikeudeton paljastaminen. Rikoslain 12 luvun 7 §:n mukaan turvallisuussalaisuuden paljastamisesta on tuomittava henkilö, joka oikeudettomasti julkistaa, välittää, luovuttaa tai ilmaisee, taikka tällaista tarkoitusta varten oikeudettomasti hankkii tiedon seikasta, joka Suomen ulkoisen turvallisuuden vuoksi on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka tekijän tieteen on sen laatuinen, että sen paljastuminen on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Turvallisuussalaisuuden paljastamisen erottaa vakoilusta se, ettei rangaistavuus edellytä pyrkimystä hyödyttää vierasta valtiota tai vahingoittaa Suomea eikä paljastettavien tietojen tarvitse suoraan vahingoittaa Suomea, myös välillinen tai mahdollinen Suomen etujen vahingoittaminen riittää rangaistuksen määräämiseen¹²¹. Turvallisuussalaisuuden oikeudettoman hankkimisen rangaistavuus edellyttää tietojen hankkimista jälleenlevitystarkoituksessa¹²².

Rikoslain 12 luvun 8 §:ssä säännelty tuottamuksellinen turvallisuussalaisuuden paljastaminen edellyttää erikseen salassa pidettäväksi säädetyn tai määrätyn tiedon tuottamuksellista paljastamista. Tunnusmerkistön täytyminen edellyttää törkeää tuottamusta¹²³.

Facebook-käyttäjä voi syyllistyä kansallista turvallisuutta uhkaaviin rikoksiin kaikilla rikosten tunnusmerkistöjen mukaisilla tekotavoilla. Väliä ei ole sillä, tulkittaanko viestintä kohdeviestinnäksi vai joukkoviestinnäksi. Kansallista turvalli-

---

¹¹⁹ Nuutila 2009 s. 288-289.

¹²⁰ Nuutila 2009 s. 291.

¹²¹ Nuutila 2009 s. 294.

¹²² Nuutila 2009 s. 294.

¹²³ Nuutila 2009 s. 295.

suutta uhkaavia tietoja voidaan välittää, ilmaista ja julkistaa Facebookissa toisille käyttäjille yksityisviestien, ryhmien ja Facebook-profiilin avulla. Myös oikeudeton tietojen hankkiminen on mahdollista. Tämä voisi onnistua esimerkiksi utelulla toisilta käyttäjiltä tietoja tai syöttämällä Facebook-ohjelmien joukkoon haittaohjelma, joka käyttäjän tietämättä kerää tietoa käyttäjän toimista hänen käyttäessään Facebookia.

Rikoslaki rajoittaa sananvapautta myös epäjärjestyksen ja rikoksen estämiseksi. Kiihottaminen kansanryhmää vastaan, julkinen kehottaminen rikokseen ja sotaan yllyttäminen ovat rikoslaissa kiellettyjä ilmaisurikoksia¹²⁴.

Sananvapautta ei saa käyttää sotaan yllyttämiseen. Tämä on kielletty rikoslain 12 luvun 2 §:ssä. Pykälän mukaan sotaan yllyttämisestä on kyse silloin, kun joku kansallisen kriisitilanteen ollessa päällä tai uhatessa tarkoituksenaan saattaa Suomi sotaan tai sotatoimien kohteeksi:

- 1) kehottaa julkisesti vierasta valtiota hyökkäämään Suomeen tai Suomea hyökkäämään vieraaseen valtioon,
- 2) julkisesti levittää lausumia tai muita ilmaisuja vaikuttaakseen yleisen mielipiteen kehittymiseen hyökkäystekojen käyttöä puoltavaksi,
- 3) järjestelmällisesti levittää ilmeisen perättömiä tai harhaanjohtavia tietoja Suomen puolustuksesta tai sotilas- tai puolustuspoliittisista aikomuksista taikka
- 4) oikeudettomasti suorittaa vieraaseen valtioon, sen edustajaan, alueeseen tai omaisuuteen kohdistuvan väkivaltaisen teon.

Säännös rajoittaa sananvapautta kriisitilanteissa. Rajoitus on kuitenkin perusteltu kriisien aikana, jolloin sotaprovokaatio on erityisen vaarallista ja neuvotteluiden käyminen vieraiden valtioiden kanssa normaalioloja haastavampaa¹²⁵.

Myös sotaan yllyttämiseen on mahdollista syyllistyä Facebookissa. Tämä edellyttää, että Facebook-viestintä tulkitaan julkiseksi joukkoviestinnäksi. Jos Face-

---

¹²⁴ Ollila 2004 s. 50.

¹²⁵ Nuutila 2009 s. 282-283.

book-käyttäjän viestintä tulkitaan joukkoviestinnäksi, voi hän syyllistyä kriisitilanteen vallitessa tunnusmerkistön täyttävän tilapäivityksen tehdessään sotaan yllyttämiseen.

Rikoslain 17 luvun 1 § kieltää julkisen kehottamisen rikokseen. Julkisesta kehoittamisesta rikokseen on tuomittava se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen, julkisesti väkijoukossa, yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa taikka muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee rikoksen tekemiseen aiheuttaen vaaran rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisestä taikka muuten selvästi vaarantaa yleistä turvallisuutta. Säännös rajoittaa sananvapautta yleisen turvallisuuden ja järjestyksen takaamiseksi pyrkimällä vähentämään rikosten määrää ja mahdollisia rikoksiin liittyviä sivullisten keskuudessa leviäviä pelkoja ja levottomuuksia¹²⁶. Julkiseen kehoittamiseen rikokseen voi syyllistyä levittämällä tahallisesti kehotusta rikokseen joukkotiedotusvälineessä, ennalta luvultaan ja kokoonpanoltaan määräämättömässä väkijoukossa, taikka saattamalla yleisesti tietoon laajahkosti kirjoituksen tai muun esityksen.¹²⁷

Kun Facebook-profiili on avoin, joko kokonaan tai jakoasetuksiltaan, täyttyy rikoslain tunnusmerkistö ennalta rajoittamattomasta väkijoukosta, joka voi vastaanottaa viestin. Jakoasetuksiltaan avoimen Facebook-profiilin ollessa kyseessä on edellytettävä lisäksi, että viestiä tosiasiallisesti jaetaan eteenpäin, jotta julkisen rikokseen kehoittamisen tunnusmerkit täyttyvät Facebookissa.

Sananvapauden käyttäminen ei saa uhata yleistä turvallisuutta. Rikoslain 17 luvun 10 §:n uskonrauhaa koskeva pykälä suojaa yleistä turvallisuutta¹²⁸. Pykälän mukaan uskonnonharjoituksen estämisestä on tuomittava se, joka julkisesti pilkkaa Jumalaa tai loukkaamistarkoituksessa julkisesti herjaa tai häpäisee sitä, mitä uskonnonvapauslaissa (267/1922) tarkoitettu kirkko tai uskonnollinen yhdyskunta muutoin pitää pyhänä. Myös Jumalanpalveluksen, kirkollisen toimituksen, uskonnonharjoittamisen tai hautatilaisuuden häiritseminen meluamalla, uhkaavalla käyttäytymisellä tai muutoin on rikoslain 17 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan rangaistavaa. Sananvapauden käyttäjä ei saa pilkata Jumalaa tai louk-

---

¹²⁶ Majanen 2009 s. 372.

¹²⁷ Majanen 2009 s. 373.

¹²⁸ Ollila 2004 s. 50.

kaamistarkoituksessa herjata tai häpäistä kirkon tai uskonnollisen yhdyskunnan pyhänä pitämiä asioita. Herjaamisen tai loukkaamisen edellytetään tapahtuvan julkisesti ja tekijältä edellytetään poikkeuksellista tahallisuusvaatimusta: loukkaamistarkoitusta¹²⁹. Rikoslain 17 luvun 10.1 § antaa suojaa vain uskonnonvapauslaissa määritellyille yhteisöille¹³⁰. Sananvapaus suojaa kaikenlaista itsensä ilmaisua. Rikoslain 17 luvun 10.2 § kieltää kuitenkin itsensä ilmaisemisen uskonrauhaa häiriten. Pykälän toinen momentti tarjoaa ensimmäisestä momentista poiketen suojan kaikenlaiselle uskonnonharjoittamiselle¹³¹. Kun Facebook-viestintä on tulkittavissa joukkoviestinnäksi ja edellä kuvatun kaltaisia viestejä päivitetään Facebook-profiiliin, voi Facebook-käyttäjä syyllistyä uskonrauhan rikkomiseen.

Kiihottamisesta kansanryhmää vastaan säädetään rikoslain 11 luvun 10 §:ssä. Kiihottamisena kansanryhmää vastaan pidetään pykälän mukaan sellaista toimintaa, jossa yleisön saataville tai muutoin yleisön keskuuteen levitetään tai pidetään yleisön saatavilla tietoa, mielipidettä tai muuta viestiä, jossa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin ryhmää syrjivällä tai niihin rinnastettavalla perusteella. Pykälä estää sellaisen sananvapauden käyttämisen, jonka tarkoituksena on levittää tahallisesti yleisön keskuuteen joko itse laadittua tai toisten laatumia syrjiviä lausumia¹³². Pykälä ei rajoita sananvapauden ydinalueeseen kuuluvaa asiallista, mutta voimakasta objektiivisesti perusteltavissa olevaa kritiikkiä, kunhan tarkoituksena ei ole sananvapauden käyttäminen vähemmistöjen uhkaamiseen¹³³. Vihapuhe kuten vakavasti otettava uhkailu, solvaus tai panettelu ei nauti sananvapauden suojaa, mutta rangaistavuus kiihottamisena kansanryhmää vastaan edellyttää lausuman esittäjältä pyrkimystä saada aikaan toisissa samanlainen halveksunta ryhmää vastaan kuin hänellä itselläänkin on, muutoin kyseeseen tulee yksilön kunnianloukkaus tai teko jää kokonaan rankaisematta¹³⁴. Uhkailua ei ole pelkkä tyhjä uhoaminen vaan uhkauksen on oltava vakavasti otettava¹³⁵. Panetteluna voidaan puolestaan pitää kansanryhmän

---

¹²⁹ Majanen 2009 s.390.

¹³⁰ Majanen 2002 s. 390.

¹³¹ Majanen 2009 s.390.

¹³² Nuutila 2009 s. 266.

¹³³ Nuutila 2009 s. 266-267.

¹³⁴ Nuutila 2009 s. 268.

¹³⁵ Neuvonen 2012 s.416.

perätöntä syyttämistä, mutta panettelua eivät ole etukäteen kriittisesti tarkastetut lausumat, jotka mahdollisesti jälkikäteen osoittautuvat virheellisiksi¹³⁶. Panettelusta poiketen solvaamiseen voidaan syyllistyä myös paikkaansa pitävillä väitteillä, mutta painoarvoa tulkinnassa on annettava sille ovatko väitteet esitetty solvaamistarkoituksessa vai onko väitteillä ollut tarkoitus osallistua asialliseen keskusteluun¹³⁷.

Törkeästä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan on rikoslain 11 luvun 10a §:n mukaan kyse silloin, kun kehoitetaan tai houkutellaan joukkotuhontaan tai sen valmisteluun, rikokseen ihmisyyttä vastaan, törkeään rikokseen ihmisyyttä vastaan, sotarikokseen, törkeään sotarikokseen, murhaan tai terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn tappoon taikka muuhun vakavaan väkivaltaan siten, että teolla selvästi vaarannetaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Teon tulee olla lisäksi kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Facebookia voidaan käyttää välineenä kansankiihottamisen tunnusmerkit täyttävien ilmaisujen yleisön keskuuteen levittämiseen ja yleisön saatavilla pitämiseen. Tämä edellyttää kuitenkin, että Facebook-päivitys leviää yleisön keskuuteen. Näin ollen Facebook-viestinnän ollessa kohdeviestintää, ei käyttäjä voi syyllistyä kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Rikoslain 11 luvun 10 §:n mukaan myös tunnusmerkit täyttävän viestin yleisön saataville asettaminen täyttää kansanryhmää vastaan kiihottamisen tunnusmerkistön. Hallituksen esityksen mukaan sananmuoto kattaa aineiston internetiin lisäämisen lisäksi myös tahallisen linkittämisen rasistista aineistoa jakavalle sivulle¹³⁸. Facebook-käyttäjä voi siis syyllistyä kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tekemällä tahallisesti tunnusmerkistön täyttävän tilapäivityksen, lisäämällä linkin palvelun ulkopuolelle ja myös edelleen jakamalla tunnusmerkistön täyttävää päivitystä¹³⁹. Hallituksen esityksen mukaan linkittäjä joutuu teostaan tekijänvastuuseen¹⁴⁰.

---

¹³⁶ Neuvonen 2012 s.416.

¹³⁷ Neuvonen 2012 s.417.

¹³⁸ HE 317/2010 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 39-40.

¹³⁹ Facebook-tilapäivityksen edelleen jakaminen voidaan rinnastaa linkittämiseen. Edelleen jaettaessa toisen henkilön tilapäivitys ikään kuin linkitetään näkyviin omaan Facebook-profiiliin ja omille Facebook ystäville. Se vastaakin idealtaan ja vaikutuksiltaan linkittämistä.

¹⁴⁰ HE 317/2010 vp,s. 39-40.

Ratkaisussaan KKO:2012:58 Korkein oikeus otti kantaa uskonrauhan rikkomiseen ja kiihottamiseen kansanryhmää vastaan sekä sananvapauden väliseen kollision. Ratkaistussa tapauksessa Jussi Halla-Aho oli julkaissut internetissä blogi-kirjoituksen, jossa oli esitetty islaminuskoa ja somaleja loukkaavia lausumia. Kysymys oli myös siitä, liittyikö Halla-ahon kirjoitus hänen poliittiseen toimintaansa.

Uskonrauhaa koskevan kysymyksen osalta korkein oikeus totesi Halla-ahon blogi-kirjoituksen liittyvän hänen poliittiseen toimintaansa, vaikka sitä ei oltu suoraan esitetty poliittisessa keskustelussa. Korkeimman oikeuden mukaan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että yleisesti kiinnostavaa poliittista keskustelua voidaan rajoittaa vain pakottavin syin. Toisaalta ihmisoikeustuomioistuin on korostanut että poliittisenkaan keskustelun vapaus ei ollut rajoittamaton ja että demokraattinen ja pluralistinen yhteiskunta perustui suvaitsevuuteen ja ihmisten tasa-arvoon.¹⁴¹

Korkein oikeus totesi kysymyksessä olevien väitteiden osalta, joiden mukaan profeetta Muhammad oli pedofiili, islam pedofilian pyhittävä pedofiiliuskonto ja pedofilia Allahin tahto, olevan sekä sisällöltään että erityisesti ilmaisutavaltaan voimakkaan herjaavia ja häpäiseviä ja aukenevan myös sellaisille ihmisille, joille niiden kohteet eivät ole pyhiä. Korkein oikeus totesi, että kysymys ei ollut pelkästään uskonnon ja siihen liittyvien ilmiöiden asiallisesta arvostelusta kärjekkäitä, loukkaavia tai provosoivia ilmaisuja käyttäen, vaan sen laatuudesta herjaavasta hyökkäyksestä islamia ja sen pyhänä pitämiä kohtaan, jonka johdosta muslimit ovat voineet perustellusti tuntea joutuneensa oikeudettoman ja loukkaavan hyökkäyksen kohteeksi. Korkein oikeus katsoi, että herjaavien väitteiden esittämiseen ei ole oikeuttanut Halla-ahon väittämä tarkoitus selvittää sananvapauden rajoja tai osoittaa viranomaistoiminnan epä johdonmukaisuutta, sillä näihin liittyvän voimakkaankin arvostelun esittäminen olisi ollut mahdollista ilman Islamin häpäisemistä. Korkein oikeus totesi, että Halla-ahon on täytynyt käsittää ilmaisujen loukkaavuus. Lisäksi tietoiseen loukkaamistarkoitukseen Korkeimman oikeuden mukaan viittaa myös se,

---

¹⁴¹ KKO:2012:58.

että ilmaisut on esitetty kirjoituksessa kahdesti muusta tekstistä selvästi erottuvalla tekstityypillä. Korkein oikeus totesi Halla-ahon syyllistyneen uskonrauhan rikkomiseen.¹⁴²

Toinen Korkeimmassa oikeudessa käsitelty syytekohta koski kiihottamista kansanryhmää vastaan. Halla-aho oli julkaissut seuraavan tekstin blogissaan: ”Seuraava täky kuuluu: Ohikulkijoiden ryöstely ja verovaroilla loisiminen on somalien kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre.”. Kirjoitus liittyi Kalevan pääkirjoitukseen, jossa oli arveltu päissään tappamisen olevan suomalaisten kansallinen, ehkä suorastaan geneettinen erityispiirre. Ratkaistessaan kohtaa, Korkein oikeus otti huomioon kirjoituksen liittymisen Halla-ahon poliittiseen toimintaan ja siihen, että poliittista keskustelua voidaan rajoittaa ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännön mukaan vain pakottavin syin. Korkein oikeus piti Halla-ahon väitteitä somaleista kansanryhmää panettelevina ja solvaavina. Korkein oikeus katsoi myös, ettei tiedotusvälineisiin ja viranomaisiin kohdistuva kritiikki oikeuta panettelemaan ja solvaamaan somaleita kansanryhmänä. Viranomaistoiminnan ja tiedotusvälineiden kritisointi ei korkeimman oikeuden mukaan olisi edellyttänyt, edes sarkastisessa tyyliässä, somaleiden solvaamista ja panettelua. Korkeimman oikeuden mukaan kansanryhmää vastaan esitetyt solvaavat ja panettelevat lausunnot on ymmärrettävä vihapuheen kaltaiseksi, joka ei nauti sananvapauden suojaa. Korkein oikeus tuomitsi Halla-ahon käräjä- ja hovioikeudesta poiketen myös kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Korkein oikeus määräsi poistettavaksi verkkoviestit, jotka täyttivät kiihottamisrikoksen tunnusmerkistön.¹⁴³

Facebookissa levitetään välistä huumorinvarjolla erilaisia kuvia ja tekstejä, jotka tehokkaan jakamisen ansiosta voivat levitä hyvinkin laajalle yleisölle nopeasti. Teoriassa tällainen ilmaisu voisi loukata myös uskonrauhaa. Korkein oikeus totesi Halla-aho-tapauksessa, ettei uskonnon erilaisten ominaisuuksien ja ilmiöiden arvostelu ole sallittua liian voimakkain ilmaisuin. Uskontoryhmä voi kokea

---

¹⁴² KKO:2012:58.

¹⁴³ KKO:2012:58.

joutuvansa oikeudettoman ja voimakkaan hyökkäyksen kohteeksi, kun esimerkiksi pilkkaavaa kuvaa levitetään tuhansille ihmisille Facebookin välityksellä. Halla-ahon tapaus piirtääkin siis rajaa myös Facebookissa tapahtuvalle viestinnälle ja siitä voidaan löytää ohjenuoraa uskonrauhan rikkomisen arvioimiselle Facebookissa. Huomioitava on myös, että Facebookissa jaettavien kuvien osalta uskonrauhan rikkomisen kynnyks todennäköisesti täyttyy jo aiemmin kuin Halla-ahon tapauksessa, sillä useimmiten jaettavat kuvat ja tekstit eivät liity millään tavalla poliittiseen toimintaan. Toisaalta toisessa vaakakupissa painaa se, miten jaettava ilmaisu yleisesti ymmärretään ja millaisessa yhteydessä se esitetään. Satiirinen huumori on siis vaikea laji, myös Facebookissa.

8.1.2 Terveiden ja moraalien suojeleminen

Sananvapautta voidaan rajoittaa terveyden ja moraalien suojelemiseksi. Terveystä ja moraalista on rikoslaissa suojeltu rajoittamalla väkivaltakuvauksien levittämistä ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan esittämistä sekä kieltämällä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito, sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointia ja sukupuolisiveellisyyden julkinen loukkaaminen.¹⁴⁴

Raakaa väkivaltaa sisältävien elokuvien tai vastaavia väkivaltakuvaksia sisältävien muiden tallenteiden tahallinen levittäminen, vuokraaminen, kauppaaminen valmistaminen tai maahantuonti on rikoslain 17 luvun 17 §:n pääsäännön mukaan kielletty. Toisen momentin mukaan pykälää ei kuitenkaan sovelleta, mikäli sisältöä on pidettävä perusteltuna sen taiteellisuuden tai tiedonvälitystarkoituksen perusteella. Saman momentin mukaan säännös ei tule sovellettavaksi myöskään silloin, kun tallenne on ennakkotarkastettu ja hyväksytty esitettäväksi tai on ilmeistä, että tallenne on tarkoitettu toimittavaksi tarkastettavaksi ennen eteenpäin luovuttamista. Sananvapauden kannalta kyseessä on rajoitus. Perustuslain sananvapautta koskeva 12 § antaa kuitenkin nimenomaisen valtuuden ennako-

---

¹⁴⁴ Ollila 2004 s. 50.

ta tarkastaa kuvatallenteita. Huomionarvoista on, että säännös ei koske kuvia tai kuvauksia vaan ainoastaan tallenteita¹⁴⁵.

Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen on rikoslain 17 luvun 18 §:n mukaan kielletty. Lain mukaan sellaisten kuvatallenteiden, joissa sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasti esitetään lasta, väkivaltaa tai eläimiin sekaantumista, tahallinen levittäminen, vuokraaminen, kauppaaminen valmistaminen tai maahantuonti on kielletty. Säännöksen toisen momentin mukaan kuitenkin sellaista sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaa kuvan levittämistä, jolla on tiedonvälityksellistä tai taiteellista arvoa ei ole pidettävä rangaistavana.

Rikoslain 17 luvun 20 pykälän mukaan sukupuolisiveellisyyttä loukkaavana markkinointina pidetään tekoja, joissa ansiotarkoituksessa luovutetaan 15 vuotta nuoremmalle, asetetaan julkisesti yleisön nähtäville, toimitetaan toiselle tämän suostumuksetta tai yleistä pahennusta herättävällä tavalla julkisesti mainostaen tarjotaan kuvaa, kuvatallennetta tai esinettä, joka sukupuolisiveellisyyttä loukkaavana herättää yleistä pahennusta. Säännöksen tarkoituksena on suojata ihmisiä pornografisen aineiston vastentahtoiselta kohtaamiselta.¹⁴⁶

Edellä tässä luvussa kuvatut rikokset ovat yleisen syytteen alaisia rikoksia. Poikkeuksen tästä muodostaa sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi, jonka syyteoikeus on rikoslain 17 luvun 25 pykälän mukaan asianomistajalla. Valtakunnansyyttäjän viraston yleisen ohjeen ja määräyksen mukaan syyteharjittelulta edellä kuvatuista rikoksista on valtakunnansyyttäjällä¹⁴⁷.

Kuten edeltävistä kappaleista käy ilmi, rikoslaki kieltää väkivaltakuvauksen tai sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan tahallisen levittämisen. Kyseisiin rikoksiin Facebook-käyttäjä voi syyllistyä lisäämällä kyseisten rikosten tunnusmerkit täyttävän kuvan Facebook-profiiliinsa. Rikoslain 17 luvun 19 § kieltää erikseen myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon. Hallussapitoon Facebook-käyttäjä syyllistyy jo pelkästään tallentamalla kuvan jostakin lähteestä oman Facebook-profiilinsa kuvatiedostoihin. Kuvan ei siis tarvitse olla julkisesti nähtävillä, vaan riittää, kun se tallennettu käyttäjän

---

¹⁴⁵ Neuvonen 2012 s. 422.

¹⁴⁶ Majanen 2009 s. 408.

¹⁴⁷ VKS:2004:1.

profiiliin tietoisesti. Kaikki tässä kappaleessa esitetyt rikokset edellyttävät kuitenkin tahallisuutta, eikä käyttäjä voi syyllistyä näihin rikoksiin, mikäli joku toinen käyttäjä tallentaa rikoksen tunnusmerkit täyttävän kuvan käyttäjän Facebook-aikajanelle varsinaisen profiilin omistajan tietämättä.

8.1.3 Yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen

Sananvapauden käyttäminen ei saa loukata toisen oikeuksia. Rikoslaisissa mainetta ja henkilökohtaisia oikeuksia suojataan kunnianloukkausta, yksityiselämän loukkausta ja viestinnän luottamuksellisuutta koskevien normien kautta.¹⁴⁸

Sananvapautta ei saa käyttää yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen. Rikoslain 24 luvun 8 §:n mukaan kyseessä on yksityiselämää loukkaavasta levittämisestä, kun oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan ja teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Julkisuuden henkilöön kohdistuvaa tiedon, vihjauksen tai kuvan levittäminen ei kuitenkaan ole yksityiselämän loukkaavan tiedon levittämistä, mikäli se voi vaikuttaa tämän toiminnan arviointiin mainituissa tehtävissä, jos esittäminen on tarpeen yhteiskunnallisesti merkittävän asian käsittelemiseksi. Rikoslain 24 luvun 8 §:n 3 momentin mukaan yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut seikat, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Käsiteltävän asian tulee olla yleisellä tasolla kiinnostava, mutta asialta ei kuitenkaan edellytetä yhteiskunnallista merkittävyyttä, pelkkä tietyn lukijakunnan viihdyttäminen ei kuitenkaan täytä yleisen kiinnostavuuden vaatimusta¹⁴⁹. Hallituksen esityksen mukaan momentin tarkoituksena on ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukset sananvapauden käyttämisestä kansanvaltaisessa yhteiskunnassa¹⁵⁰. Kyseisten

---

¹⁴⁸ Ollila 2004 s. 50.

¹⁴⁹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 42.

¹⁵⁰ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 42.

linjausten mukaan yleisesti mielenkiintoisen keskustelun rajoittamista on arvioitava tarkasti ja sille pitää olla nimenomaiset hyväksyttävät perusteet¹⁵¹.

Yksityiselämään kuuluvia asioita ovat ainakin perhe-elämä, vapaa-ajankäyttö, terveys ja ihmissuhteet¹⁵². Säädöksen tulkinnan kannalta ei ole olennaista se, millaista välinettä levittämiseen käytetään, vaan se, miten suuren joukon käytetty väline saavuttaa¹⁵³. Säännöksen soveltaminen ei edellytä sitä, että yksityiselämää loukkaavan tiedon kohteen ei tarvitse osoittaa monien ihmisten saaneen asiasta tiedon, pelkkä abstrakti vaara tiedon leviämisestä lukuisille ihmisille esimerkiksi tietoverkossa riittää¹⁵⁴.

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen kvalifioitu muoto on törkeä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen. Törkeästä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen on rangaistavaa vain, jos teko täyttää rikoslain 24 luvun 8 §:n tunnusmerkistön, ankaroittamisperuste on käsillä ja teon on muutoinkin oltava kokonaisuutena arvostellen törkeä.¹⁵⁵ Ankaroittamisperusteita ovat suuren kärsimyksen ja erityisen suuren vahingonaiheuttaminen. Hallituksen esityksen mukaan suuruudella viitataan kärsimyksen intensiteettiin ja siihen voivat vaikuttaa esimerkiksi tiedon laatu, levittämistapa, laajuus ja ajallinen kesto¹⁵⁶. Toisella ankaroittamisperusteella, erityisen suurella vahingolla, tarkoitetaan taloudellisen vahingon ohella muutakin vahinkoa, jota ei voida pitää muunlaisena kärsimyksenä¹⁵⁷. Ankaroittamisperusteen toteutumisen lisäksi teon tulee olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kokonaistörkeyttä arvioitaessa otetaan muun muassa huomioon ilmaisun laatu ja sisältö, esitettyjen tietojen henkilön tunnistamiseen kykenevän henkilöpiirin laajuus sekä vahingoittamistarkoitus¹⁵⁸.

Kuten jo aiempien ilmaisurikosten yhteydessä on ilmennyt, Facebook soveltuu tiedon levittämiseen suurelle joukolle nopeasti. Yksityiselämää loukkaavan tiedonlevittämisen tunnusmerkistön kannalta merkitystä ei ole sillä, pidetäänkö

¹⁵¹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 42.

¹⁵² Tiilikka 2008, s.127.

¹⁵³ Tiilikka 2008 s. 125.

¹⁵⁴ Tiilikka 2008, s. 125.

¹⁵⁵ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 44.

¹⁵⁶ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 44.

¹⁵⁷ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 44.

¹⁵⁸ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 45.

Facebookia joukkotiedotusvälineenä vai leviääkö viesti muutoin laajalle joukolle. Merkitsevää on vain se, että lukuisat ihmiset saavat asiasta tiedon. Facebookin käyttäjä voikin syyllistyä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen päivittäessään Facebook-tilaansa.

Kunnianloukkauksesta on rikoslain 24 luvun 9 §:n mukaan kyse silloin kun toisesta esitetään tahallisesti valheellinen tieto tai vihjaus siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa taikka muutoin halventaa toista. Pykälän mukaan kunnianloukkauksena ei pidetä kuitenkaan arvostelua, joka kohdistuu toisen toimintaan politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä tieteessä, taiteessa taikka muussa näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. Myös kuolleen ihmisen kunniaa voidaan loukata, tästä säädetään rikoslain 24 luvun 9 §:n 2 momentissa. Rikoslain 24 luvun 9 §:n uuden 4 momentin mukaan kunnianloukkauksena ei pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut seikat, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä¹⁵⁹. Säädöksen muuttamisen taustalla on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ilmaisuvapautta koskevan tulkintakäytännön laajempi huomioon ottaminen¹⁶⁰. Momentin sisältö sekä tulkinta ovat lähtökohtaisesti samat, kuin yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen uuden 3 momentin kohdalla ja soveltuvat käytettäväksi myös kunnianloukkauksen uuden 4 momentin tulkinnan yhteydessä¹⁶¹.

Ari-Matti Nuutilan mukaan pykälä antaa suojan yksityishenkilön kunnialle, jolla tarkoitetaan kaikille ihmiselle aina kuuluvaa arvonantoa ja olosuhteista riippuvaa työn ja ammatin kautta määrittyvää arvostusta¹⁶². Kunnianloukkaukseen voi syyllistyä paitsi levittämällä valheellista tietoa myös levittämällä eteenpäin jo julkaistua valheellista tietoa¹⁶³. Tiedon totuudenvastaisuus tulee kuitenkin olla jälkikäteen todennettavissa¹⁶⁴. Kunnianloukkauksen uhrin ei tarvitse kärsiä tosi-

---

¹⁵⁹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 48.

¹⁶⁰ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 48.

¹⁶¹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 48.

¹⁶² Nuutila 2009 s. 671.

¹⁶³ Nuutila 2009 s. 671-673.

¹⁶⁴ Neuvonen 2012 s. 454.

asiallisesti vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaan, vaan pelkästään näiden vaara riittää tekemään teosta kunnianloukkauksen¹⁶⁵. Kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttymiseksi henkilöä ei tarvitse mainita nimeltä, riittää että pieni joukko, tai jopa pelkästään henkilö itse, pystyy tunnistamaan hänet ilmaisusta¹⁶⁶. Kunnianloukkaus on välineneutraali ja siihen voidaan syyllistyä myös levittämällä valheellista kuvaa, videota tai äänitallennetta¹⁶⁷. Loukkaavuus voi perustua myös kuvan ja kuvatekstin muodostamaan kokonaisuuteen, jotka itsenäisinä ilmaisuina eivät täyttäisi loukkaavuuden vaatimusta¹⁶⁸. Kunnianloukkaussäännöstö ei rajoita sananvapauden ydinalueeseen kuuluvaa yhteiskuntakritiikkiä asettaen julkisissa tehtävissä toimiville korkeamman sietokynnyksen kunnianloukkauksissa¹⁶⁹.

Kunnianloukkauksen kvalifioitu tekemuoto on törkeä kunnianloukkaus. Syyllistykseen törkeään kunnianloukkaukseen tulee kunnianloukkaus tehdä rikoslain 24:10 §:n mukaan aiheutetaan suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa. Kunnianloukkauksen on lisäksi oltava kokonaisuutena arvostellen törkeä. Aiemmin törkeä kunnianloukkaus edellytti joukkotiedotusvälineen käyttöä. Hallituksen esityksessä joukkotiedotusväline-edellytyksen poistamista perustellaan sillä, että rajan joukkotiedotusvälineen käyttämisen ja muun lukuisten ihmisten saataville toimittamisen välillä ollessa tulkinnanvarainen on selvintä jättää se nimenomaisesti mainittavien ankaroittamisperusteiden ulkopuolelle¹⁷⁰. Joukkotiedotusvälineen käyttäminen voidaan kuitenkin huomioida kvalifiointiperusteena ilman nimenomaistakin säännöstä muiden ankaroittamisperusteiden avulla myös tulevaisuudessa¹⁷¹.

Kunnianloukkaus Facebookissa tulee kyseeseen silloin, kun käyttäjä tahallisesti julkaisee profiilissaan virheellisen tiedon tai vihjauksen, joka on omiaan aiheuttamaan kärsimystä. Facebookissa kunnianloukkaukseen voi syyllistyä julkaisemalla tilapäiviyksen, joka sisältää tekstiä, kuvaa, videota, ääntä tai näiden yhdistelmiä. Facebookissa kunnianloukkaukseen syyllistyy myös jakamalla eteen-

---

¹⁶⁵ Nuutila 2009 s. 674.

¹⁶⁶ Tiilikka 2008 s. 228.

¹⁶⁷ Nuutila 2002 s. 922.

¹⁶⁸ Tiilikka 2008 s. 236.

¹⁶⁹ Nuutila 2002 s. 675-676.

¹⁷⁰ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 49.

¹⁷¹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 49.

päin toisen käyttäjän kunnianloukkauksen tunnusmerkit täyttävää tilapäivitystä. Huomioitava kuitenkin on, että mikäli Facebook-päivitys on aiheellisesta yhteiskuntakritiikkiä, ei kunnianloukkaus tule kyseeseen. Kunnianloukkaus ei voi tulla kyseeseen myöskään silloin, kun käyttäjä julkaisee totuuden mukaista tietoa Facebookissa, toisin kuin sovellettaessa Ruotsin lakia, jonka mukaan myös totuudenmukaisen tiedon levittämällä voi syyllistyä toisen kunnian loukkaamiseen.

Itä-Suomen hovioikeus on käsitellyt Facebookissa tapahtunutta kunnianloukkausta 20.7.2012 antamassaan ratkaisussa. Syytetty X oli esittänyt Facebookissa henkilöstä Y halventavia ja vihjailevia väitteitä. Syytetty X väitti, ettei henkilö Y ollut tunnistettavissa hänen Facebook- kirjoituksistaan, sillä hän ei ollut maininnut Y:tä nimeltä vaan maininnut hänet entisenä puolisonaan ja lapsen isänä. Henkilö Y oli kuitenkin saanut tiedon kirjoituksista sisarensa mieheltä Z:ltä, joka oli lukenut kirjoitukset Facebookista ja tunnistanut henkilön Y. Hovioikeus katsoi, että Y oli tunnistettavissa kirjoituksista ja tuomitse X:n kunnianloukkauksesta.¹⁷²

Myös törkeä kunnianloukkaus voi tulla kyseeseen, jos kunnianloukkaus on kononaisuutena arvostellen törkeä, sillä aiheutetaan erityisen suurta vahinkoa ja viesti toimitetaan lukuisten ihmisten saataville. Facebookin avulla viesti voidaan levittää helposti lukuisten ihmisten saataville. Tämä voi tapahtua myös täysin suljetussa Facebook-profiilissa, mikäli käyttäjällä on riittävästi Facebook-kavereita.

Rikoslain 24 luvun 12 §:n mukaan syyteoikeus yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä, kunnianloukkauksesta tai törkeästä kunnianloukkauksesta on asianomistajalla. Valtakunnansyyttäjä voi kuitenkin kyseisen lain mukaan antaa määräyksen syytteen nostamisesta, jos rikos on tapahtunut joukkotiedotusvälinettä käyttäen ja erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista. Pykälän kolmannen momentin mukaan syyteoikeus on myös kuolleen henkilön omaisilla.

---

¹⁷² Itä-Suomen Hovioikeus dnro R11/869

Korkein oikeus on käsitellyt kunnianloukkauksen, yksityisen elämän suojaan ja sananvapauden välistä suhdetta tapauksessa KKO:2013:69. Tapauksessa 7 päivää-lehti oli kertonut X:n pettävän seurustelukumppaniin toisen naisen Y:n kanssa. Lehtikirjoituksessa ei mainittu Y:n nimeä, mutta kuvailtu Y:n ihonväri ja ilmoitettu tämän asuinpaikkana oleva kaupunki. Kirjoituksessa oli kerrottu X:n ja Y:n kanssakäymiseen liittyviä yksityiskohtia, jotka kuitenkin osittain olivat liioittelevia ja vihjailevia.¹⁷³

Korkeimmassa oikeudessa oli kysymys siitä olivatko jutun kirjoittanut toimittaja A ja vastaava toimittaja B edellä kuvatun kaltaisen lehtikirjoituksen laatimisella ja julkaisemisella syyllistyneet kahteen törkeään kunnianloukkaukseen. Toisena vaihtoehtoisena syytteenä syyttäjä esitti A:n ja B:n syyllistyneen Y:hyn kohdistuneeseen yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen.¹⁷⁴

Korkeimman oikeuden mukaan sananvapauden ja kunnian loukkaamisen välisissä ristiriitatilanteissa on määriteltävä kohtuullinen tasapaino näiden välille. Sananvapautta on korkeimman oikeuden mukaan mahdollista rajoittaa lailla rangaistavaksi säädetyn teon perusteella, mutta kyseisten rangaistussäännösten, kuten kunnianloukkauksen, tulkinnessa on otettava huomioon sananvapauden suoja. Korkeimman oikeuden mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut ratkaisuisaan merkitystä sille, käsitteleekö kirjoitus yleisesti mielenkiintoista ja merkityksellistä asiaa¹⁷⁵ vai onko kyse vain hyökkäyksestä kunniaa ja mainetta vastaan taikka vain julkaisun lukijoiden uteliaisuuden tyydyttämisestä¹⁷⁶. Korkein oikeus toteaa ihmisoikeustuomioistuimen ja omiin aiempiin ratkaisuihin viitaten¹⁷⁷, että yksityiselämän suojan tarvetta vähentävästi on vaikuttanut se, että henkilö on itse aiemmin antanut tiedot julkisuuteen tai että

---

¹⁷³ KKO:2013:69.

¹⁷⁴ KKO:2013:69.

¹⁷⁵ Selistö v. Suomi.

¹⁷⁶ Standard Verlags GmbH v. Itävalta.

¹⁷⁷ Korkein oikeus viittasi seuraaviin ratkaisuihin: MGN Limited v. Yhdistynyt Kuningaskunta, Hachette Filipacchi Associés v. Ranska ja Reinboth v. Suomi sekä KKO:2011:72.

aiemmin julkisuudessa kerrottu asia toistetaan julkisuudessa uudelleen.¹⁷⁸

Tapauksessa riidatonta oli se, että X ja Y olivat yöpyneet samassa hotellihuoneessa ja olleet yhdessä yökerhossa. X:n ja Y:n väitettiin myös suudelleen ja antaneen kielikoukkuja toisilleen. Näitä väitteitä ei kuitenkaan voitu näyttää toteen, mutta kyseisten väitteiden ei voida katsoa korkeimman oikeuden mukaan olleen omiaan aiheuttamaan heille vahinko, kärsimystä tai heihin kohdistuvaa halveksuntaa, joka on kunnian loukkauksen rangaistavuuden edellytys. Myöskään väitettä X:n alkoholin nauttimisesta ei voitu pitää halveksuntaa aiheuttavana tai loukkaavana, sillä X oli aiemmin itse kertonut alkoholin käytöstään julkisuuteen. Korkein oikeus totesi lehdessä esitettyjen lausumien kohdistuneen pääosin X:n, eikä se pitänyt esitettyjä ilmaisuja voimakkaina tai asiayhteyteen nähden perusteettoman vahvasti muotoiltuina. Korkein oikeus katsoi, etteivät A ja B olleet syyllistyneet kunnianloukkaamiseen.¹⁷⁹

Korkein oikeus totesi 7 päivää-lehdessä esitettyjen tietojen ja vihjausten kuuluvan kuitenkin yksityiselämän piiriin. Kirjoitus ei liittynyt merkittävään yhteiskunnalliseen keskusteluun eikä X:n harjoittamaan elinkeinotoimintaan vaan kysymyksessä oli tietyn lukijakunnan uteliaisuuden tyydyttäminen, eikä tietojen julkaisemiselle näin ollut perustetta.¹⁸⁰

7 päivää-lehti ei ollut julkaissut kuvia Y:stä jutun yhteydessä, muutoinkaan suuri yleisö ei voinut tunnistaa Y:n henkilöllisyyttä jutun perusteella. Oli kuitenkin mahdollista, että X:n ja Y:n välisestä ystävyysuhteesta tiedävät pystyivät Y:n tunnistamaan jutun perusteella. Kuitenkin pian jutun julkaisemisen jälkeen Y oli oma-aloitteisesti tullut kertomaan suhteestaan X:n ja tämän yhteydessä myös Y:N kuva oli julkaistu.¹⁸¹

Korkein oikeus totesi, ettei julkaistu kirjoitus ollut aiheuttanut Y:lle vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa, jota yksityiselä-

---

¹⁷⁸ KKO:2013:69.

¹⁷⁹ KKO:2013:69.

¹⁸⁰ KKO:2013:69.

¹⁸¹ KKO:2013:69.

mää loukkaavan tiedon rangaistavuus edellyttää. Tämän puolesta puhui se, että Y oli välittömästi 7 päivää–lehden jutun jälkeen esitelty toisessa lehdessä suhdettaan X:n valokuvien kera. Näin ollen A ja B eivät olleet Korkeimman oikeuden mukaan syyllistyneet myöskään yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen.¹⁸²

Tapauksesta KKO:2013:69 on löydettävissä ohjenuoria myös Facebookiin. Mikäli Facebook-päivityksillä otetaan kantaa yhteiskunnallisesti polttaviin aiheisiin, ovat voimakkaat, myös jälkikäteen virheellisiksi osoittautuvat, ilmaukset tapauksen perusteella sallittuja. Sen sijaan levitettäessä juoruja toisista ihmisistä tulee käyttäjien olla varovaisempia sekä päivittäessään omia tilojaan, että jakaessaan muiden tilapäivityksiä. Ihmisten uteliaisuuden tyydyttäminen virheellisin tai vihjaavin ilmaisin ei saa sananvapauden suojaa myöskään Facebookissa.

Tapaus sisältää ohjeen myös yksityiselämää loukkaavan tiedon loukkaavuuden arviointiin. Tapauksesta käy ilmi, että mikäli henkilö on aiemmin julkaissut saman tiedon itse tai julkaisee sen hyvin pian vastaavassa mediassa, ei rikoslain 24:8 §:n mukainen tunnusmerkistö täyty. Facebookin kannalta tämä merkitsee käsittääkseni sitä, että mikäli henkilö sallii omien päivitystensä eteenpäin jakamisen, ei päivityksen edelleen jakaja voi syyllistyä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen, vaikka kyseessä olisi yksityiselämän piiriin kuuluva tieto. Julkisen tai jakamisen sallivan profiilin omaava käyttäjä antaa siis tietoisesti julkisuuteen oman yksityiselämänsä piiriin kuuluvan tiedon ja menettää tämän johdosta oikeuden tätä tietoa koskevaan yksityiselämän suojaan.

8.1.4 Luottamukselliset tiedot ja viestit

Luottamuksellisten tietojen paljastaminen ei ole sallittua sananvapauden varjolla. Luottamuksellisten tietojen paljastumista pyritään estämään rikoslain salassapitorikosta koskevalla sääntelyllä.¹⁸³

---

¹⁸² KKO:2013:69.

¹⁸³ Ollila 2004 s. 50.

Rikoslain 38 luvun 1 §:ssä säädetään salassapitorikoksesta. Pykälän mukaan salassapitorikoksesta on kyse silloin, kun henkilö salassapitovelvollisuuden vastaisesti paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimesaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon taikka käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi. Salassapitorikokseen voi syyllistyä vain salassapitovelvollinen henkilö.¹⁸⁴ Salassapitovelvollisuuksien rikkomisen rangaistavuus perustuu tarkoitukseen suojata perusoikeuksiin kuuluvaa yksityisyyttä.¹⁸⁵

Mikäli salassapitorikos on kuitenkin yksityisyyden tai luottamuksellisuuden suojan kannalta tai muut rikokseen liittyvät seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen vähäinen on kyseessä rikoslain 38 luvun 2 pykälän mukaan salassapitorikkomus.

Rikoslain 38 luvun 10.1 §:n mukaan salassapitorikoksen tai salassapitorikkomuksen syyteoikeus on asianomistajalla, mikäli kohteena on yksityisen henkilökohtaisia tai taloudellisia oloja taikka elinkeinoa koskeva seikka. Samaisen pykälän mukaan Syyttäjä saa nostaa kuitenkin syytteen mikäli rikoksentehtäjä rikoksen tehdessään on ollut yleistä posti- tai teletoimintaa harjoittavan laitoksen palveluksessa tai erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista.

Luottamuksellisia tietoja ei saa paljastaa myöskään Facebookissa. Salassapitorikkomukseen voi syyllistä Facebookissa jakamalla näitä tietoja muille käyttäjille joko yksityisesti tai julkisesti. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi tilanne, jossa käyttäjä kertoo salassa pidettävän tiedon ystävilleen, jotka hyödyntävät Facebookin kautta saamaansa tietoa esimerkiksi osakemarkkinoilla.

Yksityiseksi tarkoitettujen viestien sisältö on suojattu. Rikoslain 38 luvun 3 § turvaa luottamuksellisen viestinnän. Viestintäsalaisuuden loukkaus tulee kyseeseen, kun joku oikeudettomasti avaa kirjeen, muun suljetun viestin tai murtautuen hankkii tiedon sähköisesti tallennetusta viestistä. Loukkauksesta on kyse myös silloin, kun tietoverkoissa välitettävän viestin sisällöstä, lähettämisestä tai vastaanottamisesta otetaan selvää. Viestintäsalaisuuden on tarkoitus suojata ihmisten yksityisyyttä.¹⁸⁶ Rikoslain rangaistussäädöksen lisäksi sähköisen vies-

---

¹⁸⁴ Rautio 2009 s. 1030.

¹⁸⁵ Rautio 2009 s. 1030.

¹⁸⁶ Rautio 2009 s. 1033.

tinnän tietosuojalain 2 luvun 4 § määrittää sähköisen viestin, tunnistamistiedot ja paikkatiedot luottamuksellisiksi, ellei sitä ole tarkoitettu yleisesti vastaanotettavaksi. Sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 luvun 4 § velvoittaa oikeudettomasti luottamuksellisen sähköisestä viestistä tiedon saaneen pysymään vai ti sisällöstä ja kieltää käyttämästä hyväkseen oikeudettomasti saamia tietoja.

Törkeä viestintäsalaisuuden loukkaus on rikoslain 38 luvun 4 §:n mukaan kyseessä silloin kun viestintäsalaisuuden loukkauksessa teleyrityksessä työskentelevä käyttää hyväkseen asemaansa, rikoksen tekijä käyttää hyväkseen erityisesti salaisuuden loukkaamiseen suunniteltuja ohjelmia tai muita apuvälineitä taikka rikos on muutoin erityisen suunnitelmallinen. Törkeä tekomuoto on lain mukaan kyseessä myös silloin, kun viestin sisältö on erityisen luottamuksellinen, taikka teko huomattavasti loukkaa yksityisyyden suojaa. Lisäksi teon tulee olla kokonaisuudessa arvostellen törkeä.

Luottamukselliset viestit ovat luonnollisesti suojattuja myös Facebookissa. Viestintäsalaisuuden loukkaus voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun joku muu kuin Facebook-profiilin omistaja alkaa tarkastella Facebookissa olevia yksityisiä viestejä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi auki unohtuneen Facebook-profiilin tai löydetyn kännykän avulla. Rangaistavuus edellyttää kuitenkin, että viestin on suljettu. Suljetun viestin avaamisen määritelmä kuitenkin mielestäni täyttyy, kun henkilö siirtyy auki olevalta Facebook-sivulta tarkoituksella yksityisiin viesteihin ja alkaa avata niitä nähdäkseen keskustelujen sisällön. Viestintäsalaisuuden loukkaukseen voi syyllistyä myös murtautumalla oikeudettomasti Facebook-profiiliin saadakseen sieltä tietoja. Facebookissa on myös mahdollista lähettää viesti väärälle henkilölle, esimerkiksi viestin vastaanottajaksi tarkoitetun henkilön kaimalle. Mikäli näin käy, on väärä vastaanottaja velvollinen pitämään sähköisen viestinnän tietosuojalain 2 luvun 4 §:n perusteella viestin sisällön omana tietonaan.

Rikoslain 40 luvun 5 pykälä säättää virkasalaisuuden rikkomisesta. Virkamies syyllistyy virkasalaisuuden rikkomiseen, mikäli hän palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä paljastaa oikeudettomasti asiakirjan, joka on julkisuuslain (621/1999) tai muun lain mukaan salassa pidettävä tai jota ei muutoin saa ilmaista. Pykälän mukaan myös salassa pidettävän asiakirjan omaksi tai toisen

hyödyksi taikka toisen vahingoksi käyttäminen on kiellettyä. Tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta on rikoslain 40:5.3 §:n mukaan kyse silloin, kun virkamies huolimattomuudesta virkasalaisuuden rikkomiseen, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Julkisuuslaki määrittelee viranomaisen vaitiolovelvollisuuden sisällön. Julkisuuslain 6 luvun 22 pykälä kieltää julkisuuslaissa tai muussa laissa salaiseksi määrätyn taikka viranomaisen lainnoilla salaiseksi määräämän asiakirjan kaikenlaisen luovuttamisen, kopioimisen tai näyttämisen sivulliselle. Julkisuuslain 6 luvun 23 pykälä säättää puolestaan vaitiolovelvollisuudesta. Pykälän mukaan viranomaisen palveluksessa oleva, luottamustehtävää hoitava taikka näitä tehtäviä aiemmin hoitanut ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, jos tieto asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Julkisuuslain 6 luvun 23.2 §:n mukaan vaitiolovelvollisuus koskee myös harjoittelijoita ja asianosaista, joka on saanut salassa pidettävän tiedon asianosaisaseman perusteella. Julkisuuslain 6 luvun 23.3 §:n mukaan kuitenkin asianosainen, hänen edustajansa tai avustajansa saa käyttää muitakin kuin asianosaista itseään koskevia tietoja, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamisesta koskevasta asiasta, johon asianosaisen tiedonsaantioikeus on perustunut.

Virkasalaisuuden perusteella syntynyttä vaitiolovelvollisuutta voi rikkoa Facebookissa paljastamalla virkasuhteen tai julkisuuslain perusteella salassa pidettävän asian Facebookissa. Väliä ei ole sillä, paljastaako vaitiolovelvollinen salassa pidettävän asian laajalle joukolle vai vain yhdelle Facebook-kaverilleen.

Syyteoikeus viestintäsalaisuuden loukkauksesta tai törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta on Rikoslain 38 luvun 10.2 §:n mukaan asianomistajalla, ellei rikoksentehtäjä rikosta tehdessään ole ollut yleistä posti- tai teletoimintaa harjoittavan laitoksen palveluksessa taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

8.1.5 Viestintärauhan rikkominen

Rikoslain 17 luvun 13 §:n 2:sta kohdan mukaan huomattavan häiriön aiheuttaminen lähettämällä viestejä virastoon, toimistoon, liikkeeseen taikka muuhun vastaavaan paikkaan on rangaistavaa ilkeinä jollei muualla laissa säädetä rangaistusta teosta. Hallituksen esityksen mukaan viestillä tarkoitetaan viestintäverkossa osapuolten välillä tai vapaasti valikoituville vastaanottajille välitettävää puhelua, sähköpostiviestiä, tekstiviestiä, puheviestiä ja muuta vastaavaa sanomaa¹⁸⁷. Viesti voi sisältää tekstiä, kuvia, ääntä, videota tai olla tyhjä¹⁸⁸. Hallituksen esityksessä todetaan erikseen, että myös sosiaalisessa mediassa lähetetyt viestit ovat säädöksessä tarkoitettuja viestejä¹⁸⁹. Viestin määritelmään kuuluvat siis kaikki olemassa olevat viestimuodot, kuin myös tulevaisuudessa kehitettävät uudenlaiset viestit, myöskään viestin sisällöllä ei ole rangaistavuuden kannalta väliä. Rangaistavuus edellyttää tahallista useiden viestien lähettämistä häiritsemistarkoituksessa¹⁹⁰. Syyte oikeus ilkeinä on rikoslain 17 luvun 25 §:n mukaan asianomistajalla, ellei ilkeinä ole rikottu yleistä järjestetystä.

Rikoslain 24 luvun 1a § säättää viestintärauhan rikkomista. Viestintärauhan rikkominen on kyseessä silloin, kun joku tahallaan häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää viestejä tai soittaa toiselle siten, että teko on omiaan aiheuttamaan tälle huomattavaa häiriötä tai haittaa¹⁹¹. Viestin määritelmä on sama kuin rikoslain 17 luvun 13 §:n ilkeinä viestin määritelmä¹⁹². Hallituksen esityksen mukaan huomattavan häiriön määrittelyssä väliä ei ole sillä, minkälaista häiriötä tai haittaa teko aiheutti, vaan sillä, onko kysymyksessä oleva viestien tai soittojen kokonaisuus tyypillisesti huomattavasti häiritsevä tai aiheuttaako se tyypillisesti huomattavaa haittaa¹⁹³. Häiritsevyyssarvioinnissa otetaan huomioon viestien tai soittojen lukumäärä ja ajankohta, viestintävälineen luonne ja sijoittelu samoin kuin viestien sisältö¹⁹⁴. Viime kädessä ratkaisu tehdään kuitenkin ko-

---

¹⁸⁷ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 36.

¹⁸⁸ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 37.

¹⁸⁹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 36.

¹⁹⁰ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 35.

¹⁹¹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 36-37.

¹⁹² HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 36.

¹⁹³ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 37.

¹⁹⁴ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 37.

konaisarviointin perusteella¹⁹⁵. Rikoslain 24 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä viestintärauhan rikkomisesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Rikoslain 25 luvun 7 a §:ä koskee vainoamista. Pykälän mukaan vainoamisesta on kyse silloin, kun joku toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Sananvapauden käyttämisen kannalta merkitystä on yhteyden ottamista koskevalla tunnusmerkistöllä. Yhteyden ottamisesta on hallituksen esityksen mukaan kyse silloin, kun henkilö jättää jonkin viestin toiselle, vaikka viestiin ei vastattaisi¹⁹⁶. Yhteydenoton vaateen täyttää hallituksen esityksen mukaan esimerkiksi kirje ja tekstiviesti¹⁹⁷. Vaikka hallituksen esityksessä ei nimenomaisesti mainita sosiaalisen median viestejä, niin esitystä voitaneen tulkita siten, että myös ne täyttävät yhteydenoton vaateen ja kyse voi olla vainoamisesta, mikäli muu tunnusmerkistö täyttyy. Vainoaminen voi tapahtua myös lähettämällä viesti yleisön saataville esimerkiksi julkiselle keskustelupalstalle¹⁹⁸. Vainoamisen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää, että tehdyt vainoamisteot ovat ei toivottuja, tekoja on useampia, ja että osateoista muodostuu vainoamisen kohteen elämänlaatua vakavasti häiritsevä tila¹⁹⁹. Rikoslain 25 luvun 9 pykälän mukaan verkossa tapahtuvan vainoamisen syyteoikeus on asianomistajalle, ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Facebookia voidaan käyttää välineenä kaikkiin edellä kuvatun tunnusmerkistön mukaisiin tekotapoihin. Se soveltuu ihmisten seuraamiseen ja tarkkailuun, mutta ennen kaikkea yhteyden ottamiseen. Tarkkailu ja seuranta voivat tapahtua Facebook-profiilin kautta ja yhteydenotot Facebookin yhteydenpitovälineiden avulla.

---

¹⁹⁵ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 37.

¹⁹⁶ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 51.

¹⁹⁷ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut, s 58.

¹⁹⁸ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut, s 58.

¹⁹⁹ HE 19/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut, s 58.

Vaasan hovioikeus on 19.11.2009 ratkaissut tapauksen, jossa lähestymiskieltoa haettiin Facebook-seinälle kirjoitettujen paikkansapitämättömien uhkaavien, loukkaavien ja paikkaansa pitämättömien viestien perusteella. Hovioikeuden mukaan lähestymiskieltoa ei tällä perusteella voitu määrätä, sillä Facebook-käyttäjä voi itse määritellä mitä tietoa hän itsestään antaa, kuka annetut tiedot voi nähdä ja hänen Facebook-seinälleen voi kirjoittaa. Lisäksi käyttäjällä on mahdollisuus kirjoittaa ja evätä tällaiselta käyttäjältä mahdollisuus kirjoittaa vastaisuudessa hänen seinälleen. Tällaiset estot eivät myöskään rajoita henkilön omaa Facebookin käyttöä. Hovioikeus totesi, etteivät yksittäiset teot tai sanomiset riitä lähestymiskiellon määräämiseen eikä ole todennäköistä, että kyseiset teot tulevat jatkumaan.²⁰⁰

Vaikka Vaasan hovioikeuden tuomio liittyykin lähestymiskiellon määräämiseen tarjoaa se mielenkiintoisen näkökohdan myös ilmaisurikosten arviointiin. Hovioikeus painottaa tuomiossaan Facebook-käyttäjän omia mahdollisuuksia estää Facebookin kautta tapahtuvaa häirintää. Hovioikeuden tuomio on annettu ennen rikoslain 1.1.2014 voimaantullutta uudistusta, jossa ilmaisurikoksiin liittyviä sanktioita tarkistettiin. Huomion arvoista kuitenkin on, että myös ilmaisurikosten muodoissa, jotka kohdistuvat käyttäjän omaan Facebook-aikajanan²⁰¹ käyttäjällä on mahdollisuus estää tämänkaltainen toiminta ilman, että se häiritsee hänen omaa Facebookin käyttöään. Viestintärauhaa koskevat ilmaisurikokset edellyttävät lisäksi, että teot ovat toistuvia. Hovioikeuden tuomion perusteella häirintään ei voisi syllistyä, mikäli henkilöllä itsellään on käytettävissä toimia häirinnän estämiseksi. En pidä kuitenkaan tätä näkökantaa perusteltuna, käyttäjältä ei voitane edellyttää toimia, joita hän mahdollisesti ei edes osaa tehdä, hänen perustavaa laatua olevien oikeuksiensa turvaamiseksi. Huomioitava on kuitenkin, että tuomio koskee nimenomaan lähestymiskiellon määräämistä, eikä siitä voi vetää suoria johtopäätöksiä ilmaisurikosten osalta. Tapaus tarjoaa kuitenkin pohdittavaa myös ilmaisurikosten näkökulmasta.

---

²⁰⁰ Vaasan HO R09 /1063

²⁰¹ Vaasan hovioikeus käyttää termiä seinä, joka oli vuonna 2009 vallitseva termi.

8.2 Facebookin yhteisönormit

Facebook määrittelee sananvapauden käyttämistä Facebookissa käyttöehdoissa olevilla yhteisönormeilla. Facebook perustelee sananvapauden käytön ohjeistamista Facebookin kansainvälisyydellä, jossa erilaiset intressit ja tarpeet kohtaavat²⁰². Facebookin mukaan yhteisönormit auttavat ymmärtämään sitä, millainen itsensä ilmaiseminen on soveliaista ja millainen sisältö voidaan ilmiantaa ja poistaa Facebookin toimesta²⁰³.

Facebookin yhteisönormeissa ohjeet sananvapauden käyttämiseksi on ryhmitelty kymmeneen kategoriaan.

Ensimmäinen kategoria koskee väkivaltaa ja uhkauksia. Käyttöehtojen ensimmäinen kohta kieltää kaikenlaisen väkivallan, uhkaamisen ja näiden suunnitellun niin yksityisiltä henkilöiltä kuin ryhmiltäkin. Yhteisönormien mukaan Facebook ilmiantaa väärinkäytökset tarvittaessa viranomaisille. Ehtojen mukaan myös sellainen laiton toiminta, josta voi aiheutua muille taloudellista haittaa on kielletty. Sivuston käyttöehtojen toinen kohta kieltää itsensä vahingoittamisen. Facebook poistaa kaiken itsensä silpomista, syömishäiriöitä tai kovien huumeiden käyttöä edistävän tai näihin kannustavan sisällön. Rikoslain vastineet yhteisönormien ensimmäiselle kategorialle löytyvät vainoamisen kieltävästä rikoslain 25 luvun 7 § pykästä ja rikoslain 17 luvun 1 pykälästä, joka kieltää julkisen kehottamisen rikokseen.

Kolmas yhteisönormien ryhmä käsittelee kiusaamista ja häirintää. Kaikenlainen kiusaaminen ja häirintä Facebookissa on normien mukaan kiellettyä, kuten myös yksityishenkilöihin kohdistuva loukkaava käyttäytyminen. Huomion arvoista on myös, että häirinnäksi luokitellaan muille käyttäjille toistuvasti lähetetyt ei-toivotut kaveripyynnöt ja viestit. Kiusaamiseen ja häirintään rikoslaissa puututaan rikoslain 24 luvun 1a pykälässä, joka koskee viestintärauhanrikkomista. Jos kiusaaminen ja häirintä ovat tarpeeksi vakavia, voi kyseeseen tulla myös rikoslain vainoamista koskeva 25 luvun 7 a §:ä.

---

²⁰² Facebookin käyttöehdot >yhteisönormit.

²⁰³ Facebookin käyttöehdot >yhteisönormit.

Facebook rohkaisee ihmisiä käyttöehtojen neljännessä kohdassa käyttämään sananvapauttaan laajasti. Vihapuheeseen sen kaikissa muodoissa suhtaudutaan kuitenkin torjuvasti ja se on kiellettyä. Vihapuhe on kiellettyä myös rikoslaisissa. Rikoslain 11 luvun 8 pykälä kieltää kiihottamisen kansanryhmää vastaan. Vihapuhe Facebookissa voi täyttää myös rikoslain 17 luvun 1 pykälässä säädetyn julkisen kehottamisen rikokseen tunnusmerkistön.

Raa'an sisällön jakaminen Facebookissa on käyttöehtojen mukaan kiellettyä. Yksityiskohtaisen väkivaltaisen sisällön jakaminen sadistisen mielihyvän vuoksi ei ole sallittua. Facebookissa on kuitenkin sallittua jakaa raakaakin materiaalia, mikäli se on tarpeen informaation välittämiseksi. Rikoslain vastine löytyy 17 luvun 17 pykälästä, jonka mukaan tarpeettomien väkivaltakuvausten levittäminen on kiellettyä sananvapauden käyttämistä.

Facebookin yhteisönormien kuudes kohta koskee pornografista materiaalia. Facebook ei salli pornograafisen tai minkäänlaisen avoimen seksuaalisen sisällön jakamista, kun asiaan liittyy alaikäinen. Facebook rajoittaa myös alastomuuden näyttämistä. Rikoslain vastine yhteisönormien kuudennelle kohdalle löytyy rikoslain 17 luvun 18 pykälästä, joka koskee sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan esittämistä sekä rikoslain 17 luvun 19 pykälästä, joka sanktioi sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon.

Facebookin käyttöehtojen seitsemäs normi koskee henkilöllisyyttä ja yksityisyyttä. Facebookissa on kiellettyä esiintyä muuna henkilönä kuin itsenään. Sallittua ei ole myöskään esiintyä oikeudettomasti jonkin organisaation edustajana. Yhteisönormit kieltävät muiden henkilökohtaisten tietojen julkaisemisen ilman heidän suostumustaan. Identiteettivarkaus ei ole rikoslaisissa suoraan sanktioitu. Ilmaisurikoksista identiteetin varastava voi kuitenkin tunnusmerkistön täytyessä syyllistyä rikoslain 24 luvussa sanktioituun kunnianloukkaukseen, mikäli hän levittää toisena henkilönä esiintyen kunnianloukkauksen tunnusmerkit täyttävää tietoa. Väärällä identiteetillä esiintyvä voi syyllistyä myös rikoslain 24 luvun 8 pykälässä tarkoitettuun yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen esittämällä henkilöstä tunnusmerkistön mukaisia suojattuja tietoja.

Kahdeksas yhteisönormi koskee immateriaalioikeuksia. Facebookissa on kiellettyä jakaa immateriaalioikeuksien alaista materiaalia ilman asiaan kuuluvaa

lupaa. Rikoslain vastineet immateriaalioikeuksien loukkaamiselle löytyvät rikoslain 49. luvusta, jossa tekijänoikeusrikokset ovat sanktioitu.

Tietojen kalastelu ja roskapostin lähettäminen Facebookissa ei ole sallittua. Facebookilla on käyttöehtojen mukaan oikeus estää erilaiset tietojen kalasteluyritykset, jotka voivat vaarantaa käyttäjien yksityisyyttä ja turvallisuutta. Toisiin Facebook-käyttäjiin ei saa ottaa yhteisönormien mukaan yhteyttä kaupallisessa tarkoituksessa ilman heidän suostumustaan. Rikoslaista ei löydy varsinaisia markkinarauhaa turvaavia säännöksiä. Oikeus kaupallisen mainonnan kieltämiseen tulee kuitenkin henkilötietolain (22.4.1999/523) kautta, jonka 4 luvun 19 pykälän henkilöllä on oikeus kieltää henkilötietojensa käyttö suoramarkkinointiin.

Yhteisönormien viimeinen kohta koskee turvallisuutta. Normin sisältö on jatkoa yhdeksännelle normille. Ehtojen kymmenennessä kohdassa kerrotaan, että Facebook pyrkii estämään yritykset vaarantaa käyttäjien yksityisyyttä tai turvallisuutta myös tapauksissa, joissa käytetään petosta. Petokset ovat sanktioitu myös rikoslaissa, jonka 36 luvun 1 pykälä sanktioi petoksen.

Facebook valvoo normien noudattamista ja tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden ilmiantaa heidän mielestään käyttöehtoja rikkovat tilapäivitykset.²⁰⁴ Käyttöehdoissa Facebook varaa itselleen oikeuden poistaa epäasiallinen sisältö ja kertoo ilmoittavansa tarvittaessa asianomaisille viranomaisille laittomasta toiminnasta.

Ryhtyessään käyttämään Facebookia, käyttäjä sitoutuu käyttöehtojen noudattamiseen. Hän sitoutuu noudattamaan samalla myös käyttöehtoihin kuuluvia yhteisönormeja. Yhteisönormeissa rajoitetaan sananvapauden käyttämistä Facebookissa, mutta rajoituksille on olemassa asiallinen perustelu. Facebookin yhteisönormien kielloille löytyy vastine myös rikoslaista. Yhteisönormit ovatkin kansankielelle kirjoitettu rikoslain mukainen ohje siitä, mikä on soveliasta sananvapauden käyttämistä Facebookissa. Yhteisönormit tarjoavat Facebookille kevyemmän keinon sananvapauden oikeanlaisen käyttämisen valvontaan. Facebook kertoo kuitenkin ilmoittavansa tarvittaessa lainsäädännön rikkomisista viranomaisille. Käyttösäännöt ovat yhteisön yhdessä sopimia normeja ja niillä

---

²⁰⁴ Facebookin ohje > ilmiantaminen.

on ohjaava vaikutus yhteisön toimintaan. Ne eivät kuitenkaan korvaa tai estä rikosoikeudellisten keinojen käyttämistä oikeuksien turvaamiseksi. Facebookin käyttäjän käyttäessä sananvapautta rikosoikeudellisessa mielessä oikein, käyttää hän sananvapauttaan myös pääsääntöisesti yhteisönormien mukaisesti, vaikka joiltain osin yhteisönormit ovatkin rikoslain normeja tiukempia ja ehdottomampia.

9. Sananvapauslain sääntely

Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä eli sananvapauslaki sääntelee kyseisen lain 1 pykälän mukaan sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä. Sananvapauslain 1 pykälän 2 momentin mukaan viestintään ei saa puuttua enempää kuin on välttämätöntä otettaessa huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa.

Lain keskeisinä periaatteina ovat teknologia- ja sisältöneutraalisuus, sääntelyn piiriin kuuluvat kaikenlaisilla viestintävälineillä lähetetyt kaikenlaiset jonkin apuvälineen avulla lähetetyt viestit. Sananvapauslaki koskee joukkoviestintää, mutta myös yksittäiset viestit voivat olla joukkoviestintää, mikäli niiden vastaanottajajoukko on ennalta määrittelemätön. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi lähetettäessä viestejä sosiaaliseen mediaan, mikäli viestin vastaanottajien joukko on ennalta rajoittamaton.²⁰⁵

Sananvapauslain soveltamisalaa koskevan 3 §:n mukaan lakia sovelletaan Suomessa harjoitettavaan julkaisu- ja ohjelmatoimintaan. Pykälän toisen momentin mukaan yksityisen henkilön pitäessä yllä sähköisen viestintäverkon kotisivua häneen sovelletaan vain 12, 14, 16, 18, 19, 22 ja 24 pykälää. Kolmannen momentin mukaan julkaisun tai verkkoviestin teknisestä valmistamisesta, lähettämisestä, välittämisestä tai jakelusta huolehtivaan tahoon sovelletaan vain lain 17–20 ja 22 pykälää

Sananvapauslaki koskee vain Suomessa harjoitettavaa julkaisu- ja ohjelma toimintaa. Viestinnällä on usein rajat ylittävä luonne. Hallituksen esityksen mukaan päätös siitä, harjoitetaanko toimintaa Suomessa tehdään kokonaisarvion perusteella, jossa arvioidaan toiminnan liittymäkohtia Suomeen. Hallituksen esityksen mukaan verkkoviestiin sovelletaan sananvapauslakia, jos viestintään käytetty palvelin tai muu laite sijaitsee Suomessa tai viesti on tarkoitettu Suomessa vastaanotettavaksi ja viestin pääasiallinen toimitustyö ja verkkoviestinnän harjoittaminen tehdään Suomessa.²⁰⁶

---

²⁰⁵ Niiranen ym. 2013, s.13-14.

²⁰⁶ HE 54/2002, yksityiskohtaiset perustelut s. 49.

Sananvapauslaki tulee sovellettavaksi, mikäli julkaisulla on riittävän vahvat tosiasialliset liittymäkohdat Suomeen. Vahvana tosiasiallisena liittymäkohtana Suomeen voidaan pitää verkkojulkaisun julkaisemista suomeksi tai ruotsiksi. Lain kiertäminen ei näin ollen ole mahdollista esimerkiksi sijoittamalla palvelin toiseen maahan tai tekemällä toimitustyö Suomen ulkopuolella.²⁰⁷

Yksityisen henkilön ylläpitämiä sivustoja sananvapauslaki koskee vain rajoitettusti. Hallituksen esityksen mukaan ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa sananvapauslakia täydessä laajuudessaan yksityisen henkilön ylläpitämiin kotisivuihin, sillä osa sananvapauslain säännöksistä soveltuu huonosti käytettäväksi yksityisen henkilön ylläpitämien kotisivujen yhteydessä. Yleensä on myös selvää, kuka sivustosta vastaa. Yksityisen henkilön ylläpitämiin kotisivuihin sovelletaan kuitenkin sananvapauslakia, mikäli hän pitää sivustoa puhtaasti elinkeinotoimintatarkoituksessa tai kotisivun ylläpitämisen tarkoitus on ensisijaisesti taloudellinen hyötyminen kotisivusta. Kotisivustoa tulee arvioida kokonaisuutena ja painopisteen kohdistua selvästi taloudellisen hyödyn tavoitteluun, jotta laki tulee sovellettavaksi. Laki tulee kokonaisuudessa sovellettavaksi myös, jos kotisivut ovat selvästi verkkojulkaisun muodossa.²⁰⁸

Ensimmäinen yksityistä henkilöä koskeva sananvapauslain pykälä on pykälä numero 12. Se koskee rikoksen tekijän ja osallisen vastuuta. Pykälän mukaan yleisön saataville toimitetusta viestistä vastaa se, jota rikoslain mukaan on pidettävä rikoksen tekijänä tai osallisena siihen.

Rikosoikeudellinen vastuu on riippumaton viestin julkaisutekniikasta ja se määräytyy yksittäisten rikosten tunnusmerkistöjen ja muiden rikoslain normien perusteella. Poikkeuksellisesti rikosoikeudellinen vastuu voi tulla kyseeseen myös silloin, kun sivuston ylläpitäjä sallii muiden henkilöiden käyttävän sivustoa rikollisiin tarkoituksiin. Yhtään syytettä edellä kuvatun kaltaisesta laiminlyönnistä ei kuitenkaan lain voimassa ollessa ole nostettu²⁰⁹. Kyseisen kaltainen vastuu voisi periaatteessa konkretisoitua Facebookissa, kun käyttäjä sallii oman Facebook-sivunsa käyttämisen rikollisiin tarkoituksiin. Tämä voisi ilmetä esimerkik-

---

²⁰⁷ Niiranen ym., s. 26.

²⁰⁸ HE 54/2002 yksityiskohtaiset perustelut, s. 50-51.

²⁰⁹ Niiranen ym. 2013 s. 73 ja 83-84.

si siten, että henkilö sallii toisen henkilön Facebook-sivulle välittäminen viestin näkymisen omassa profiilissaan.

Toinen yksityishenkilöä koskeva sananvapauslain pykälä on numero 14. Sen mukaan julkaistun viestin sisällöstä aiheutuneen vahingonkorvaamisessa noudatetaan vahingonkorvauslakia (412/1974).

Sananvapauslain 16 § säätelee lähdesuojasta ja oikeudesta anonyymiin ilmaisuun. Nämä oikeudet koskevat myös yksityisen henkilön ylläpitämää kotisivua. Pykälän mukaan julkaistun viestin laatijalla, julkaisijalla ja ohjelmatoiminnan harjoittajalla on oikeus olla ilmaisematta tietolähdettään. Julkaisija ja ohjelmatoiminnan harjoittaja voivat lisäksi kieltäytyä kertomasta viestin laatijan henkilöllisyyttä.

Anonymiteetin ja lähdesuojan tarkoituksena on suojata sananvapauden ydinalueeseen kuuluvaa poliittista ja yhteiskunnallista viestintää, mutta niiden antama suoja oikeuttaa antamaan suojan aivan kaikenlaiselle laillisille viestinnälle. Pykälä ei kuitenkaan velvoita anonymiteettiin tai lähdesuojaan vaan antaa siihen oikeuden.²¹⁰

Facebook-profiilin ollessa rinnastettavissa yksityisen henkilön ylläpitämään kotisivuun, koskee lähdesuoja luonnollisesti myös Facebook-profiilissa julkaistuja tietoja. Lähdesuojaa voidaan pitää nähdäkseni Facebook-viestinnässä tärkeänä oikeutena, sillä muutoin sananvapauden ydinalueeseen kuuluva poliittinen viestintä voisi vaikeutua Facebookissa lähdesuojan murtumisen pelossa.

Tuomioistuimella on oikeus sananvapauslain 18 §:n mukaan määrätä verkkoviestin jakelu keskeytettäväksi syyttäjän, tutkinnanjohtajan tai asianomistajan hakemuksesta, jos viestin sisällön perusteella on ilmeistä, että sen pitäminen yleisön saatavilla on säädetty rangaistavaksi. Keskeyttämismääräys voidaan kohdistaa myös yksityisen henkilön ylläpitämään sivustoon. Tuomioistuimen keskeyttämismääräys on annettava tiedoksi myös määräyksessä tarkoitettun verkkoviestin lähettäjälle. Määräys raukeaa sananvapauslain 18.3 §:n mukaan kolmessa kuukaudessa, jollei tuona aikana nosteta syytettä määräyksen kohteena olevan viestin sisältöön perustuvasta rikoksesta, esitetä sananvapauslain

---

²¹⁰ Niiranen ym.2013 s. 123-124.

22 §:ssä tarkoitettua vaatimusta tai nosteta kannetta viestin sisällöstä aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Pykälän mukaan kolmen kuukauden ajan kuluessa syyttäjä tai asianomistaja voi hakea keskeyttämismääräyksen pidentämistä tuomioistuimelta enintään kolmella kuukaudella. Sananvapauslain 18.4 §:n mukaan keskeyttämismääräyksen julkaisijalla ja lähettäjällä on oikeus hakea määräyksen kumoamista samassa tuomioistuimessa, joka on määräyksen antanut

Hallituksen esityksen mukaan verkkoviestin käsite on ymmärrettävä sananvapauslain 18 §:n tulkinnassa suppeassa merkityksessä. Keskeyttämismääräyksen tulee koskea vain sitä osaa verkkoviestistä, joihin määräys on tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätöntä kohdistaa. Määräys voidaan hallituksen esityksen mukaan kohdistaa vain julkaistuun viestiin. Keskeyttämismääräys voidaan antaa vain, jos sisällön lainvastaisuus on ilmeistä. Sananvapauslain 18 §:n soveltamiskynnys on lain esitöiden mukaan korkea ja vaatii erittäin pätevää perustetta tullakseen sovellettavaksi. Verkkoviestin keskeyttämismääräys voi raueta kolmen kuukauden määräajan täytyessä. Tämä ei hallituksen esityksen mukaan kuitenkaan merkitse sitä, että viesti voitaisiin palauttaa palvelimelle ilman seuraamuksia. Jos ylläpitäjä tahallaan palauttaa verkkoviestin yleisön saataville voidaan häntä epäillä verkkoviestin sisältöön perustuvan rikoksen tekijäksi.²¹¹

Sananvapauslain 19 §:n mukaan verkkoviestin jakelun keskeyttämismääräyshakemus käsitellään julkaisijan, ohjelmatoiminnan harjoittajan taikka lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän kotipaikan käräjäoikeudessa. Mikäli kotipaikkaa ei voida määrittää käsitellään hakemus Helsingin käräjäoikeudessa.

Menettämisseuraamusta ja verkkoviestin hävittämismääräystä käsitellään sananvapauslain 22 §:ssä. Pykälä koskee myös yksityisen henkilön ylläpitämää kotisivua. Pykälän mukaan julkaistun viestin menettämisseuraamusta käsiteltäessä noudatetaan rikoslain 10. luvun säännöksiä menettämisseuraamuksesta. Menettämisseuraamuksen määrittäminen ei pykälän mukaan estä se, ettei viestin sisältöön perustuvan rikoksen tekijää saada selville. Pykälän toisen momen-

---

²¹¹ HE 54/2002 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 78-80.

tin mukaan tuomioistuimella on oikeus määrätä hävitettäväksi kaikki levitykseen tarkoitetut kappaleet omistusoikeudesta riippumatta, jos se on tarpeen lainvastaisen julkaisun leviämisen estämiseksi. Sananvapauslain 22.3. §:n mukaan sisällöltään lainvastainen verkkoviesti voidaan määrätä poistettavaksi yleisön saatavilta ja hävitettäväksi.

Sananvapauslain 18, 19 ja 20 pykälät tulevat sovellettavaksi Facebook-viesteihin sellaisenaan, eikä merkitystä ole sillä millaisena Facebook-viestintää pidetään viestinnänteorian määritelmien kannalta.

Viimeinen yksityisen henkilön ylläpitämää kotisivua koskeva sananvapauslain pykälä on numero 24, joka koskee syyteoikeutta. Pykälän mukaan valtakunnan syyttäjä päättää syytteen nostamisesta julkaistun viestin sisältöön perustuvasta virallisen syytteen alaisesta rikoksesta sekä tällaiseen rikokseen liittyvästä päätoimittajarikkomuksesta. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Pykälän toinen momentti käsittelee asianomistajan syyteoikeutta, joka momentin mukaan määräytyy sen mukaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 14–17 §:ssä säädetään.

Sananvapauslain 24 §:n mukaan valtakunnansyyttäjän on määrättävä, kenen on ajettava syytettä. Kyseisen pykälän veloituksen perusteella valtakunnansyyttäjä on antanut yleisen ohjeen ja määräyksen²¹² syyttäjille siitä, kenelle syyteoikeus sananvapautteen liittyvissä rikoksissa kuuluu. Syyteoikeutta on käsitelty tässä tutkimuksessa jo aiemmin rikoslain sananvapausrikosten esittelyn yhteydessä.

---

²¹² VKS:2004:1.

10. Loppupäätelmät

Sananvapauden käyttäminen Facebookissa on helppoa ja palvelu tarjoaa ihmisille lisäväljän sananvapauden tehokkaaseen kansainväliseen käyttämiseen. Facebookissa sananvapauden käyttämiseen liittyy erityispiirteitä. Ihmisten voi olla vaikea mieltää, että julkiset tilapäivitykset voivat levitä nopeasti ympäri maailmaa, eivätkä aina ymmärrä eroa käytäväkeskusteluiden ja Facebook-keskusteluiden välillä.

Sananvapaussäännöstö soveltuu hyvin käytettäväksi myös Facebookissa. Se pystyy vastaamaan sananvapauden väärinkäyttöihin myös Facebookissa. Huomionarvoista on, että Facebookin omat yhteisönormit ovat pääsääntöisesti samansisältöiset kuin rikoslaissa olevat sananvapauden rajoitukset. Yhteisönormit tarjoavat Facebookille oikeussaleja kevyemmän keinon puuttua sananvapauden väärinkäyttöihin palvelussa, vaikkakaan se ei estä loukkausta kokenutta käyttäjää tai Facebookia viemästä asiaa eteenpäin viranomaisten selvitettäväksi. Facebookin omalla normistolla onkin suuri merkitys tulkittaessa mikä on vääränlaista sananvapauden käyttöä palvelussa.

Monet Facebookissa ilmenevistä sananvapausrikoksista ovat sellaisia, joissa syyteoikeus on asianomistajalla. Sananvapauden kannalta tärkeää on, että sen suojaa väärinkäyttävät ilmaisut saadaan nopeasti poistettua ihmisten Facebook-profiileista. Tämän johdosta lievissä sananvapausrikoksissa pidänkin perusteltuna ensisijaisesti Facebookin omien väärinkäytösten valvontatyökalujen käyttöä sananvapauden loukkausten estämiseksi. Yhteisönormit tarjoavatkin oikeussaleja nopeamman ja tehokkaamman puuttumiskeinon väärinkäyttöihin.

Rikoslakiin 1.1.2014 tehdyt uudistukset toivat uudenlaisen mahdollisuuden puuttua sananvapauden väärinkäyttöihin. Facebook-viesteillä tapahtuvaan ilki-valtaan tai viestintärauhan häirintään voidaan lainuudistuksen myötä puuttua aiempaa tehokkaammin. Rikoslain uudistukset parantavat mahdollisuuksia puuttua sananvapauden väärinkäyttöihin, jotka ovat tulleet helpommiksi teknologisen edistyksen myötä. Rikoslakiin otetut teot ovat jo nykyisin Facebookin yhteisönormien vastaisia, mutta tekojen rangaistavuus tuo vahvemman puuttumiskeinon väärinkäyttöihin.

Suurimmat ongelmat sananvapauden soveltamisessa liittyvät päivitysten julkisuuteen. Oikeustila sen suhteen, minkälaisia päivityksiä on pidettävä julkisina ja mitä taas puhtaasti yksityisinä ei ole selvä. Julkisen sananneuvosto katsoi vapauttavassa ratkaisussaan, että yksityinen Facebook-profiili rinnastuu julkiseen lähteeseen, vaikka kantelijan Facebook-profiili ei ollut avoin²¹³. Mielestäni rinnastaminen julkiseen ei ole oikea laintulkinta. Vastakkain ovat kaksi perusoikeutta, oikeus yksityisyyteen ja sananvapaus. Huomionarvoista on se, että käyttäjä oli tietoisesti valinnut ratkaisussa tapauksessa yksityisen profiilin. Voitaneekin tulkita, että hän halusi suojata omaa yksityisyyttään julkisuudelta, johon hänellä on oikeus. Kun vielä huomioidaan se, että Facebookissa on mahdollista pitää myös julkista profiilia katson yksityisyyden suojan painavan vaakakupissa enemmän, kuin sananvapaus ja sen suojaaminen.

Tilapäivityksen julkisuudella on merkitystä myös rikosoikeudellisessa arvioinnissa. Huomionarvoista on, että rikosoikeudessa viestien julkisuutta ei ole rajattu koskemaan vain kaikissa rikostyypeissä pelkästään joukkoviestintää vaan myös muut tavat, joilla viesti saatetaan laajan joukon tietoisuuteen täyttävät julkisuuden vaatimuksen. Täysin julkisessa Facebook-päivityksessä voidaankin syyllistyä kaikkiin rikoslain ilmaisurikoksiin.

Klassisiin perusoikeuksiin kuuluva sananvapaus on hyvin suojattu myös Ruotsissa ja Yhdysvalloissa. Sisällöltään suomalaista, ruotsalaista ja yhdysvaltalaisista sananvapautta Facebookin näkökulmasta voidaan pitää melko yhtenevinä. Facebook on yhdysvaltalainen yritys, joten lienee luonnollista, että sen yhteisönormit muistuttavat todella paljon yhdysvaltalaisista sananvapauden sisältöä.

Varsinaista maantavan kaltaisia sääntöjä ei Facebookin yhteyteen näytä muodostuneen. Tämä onkin luonnollista, sillä Facebook on ilmiönä kuitenkin vielä varsin nuori ja maantapojen kehittyminen vaatii pidemmän ajan. Sen sijaan ns. soft law –ainesta voi jo nähdä muodostuneen. Tulkintatilanteen ollessa tiukka ja haettaessa oikeaa ratkaisua voi oikeanlaiseen sananvapauden käyttämiseen Facebookissa löytyä apua Facebookin yhteisönormeista. Perustelen tätä sillä, että jokainen käyttäjä on aloittaessaan Facebookin käytön sitoutunut noudatta-

---

²¹³ JSN 4939/SL/12.

maan yhteisönormeja. Haettaessa oikeaa linjaa sananvapaudesta Facebookissa apu voi löytyä yhteisönormeista, kun kaikki muut oikeuslähteet on koluttu loppuun. Yhteisönormeja voitaneenkin pitää Aulis Aarnion oikeuslähdeopin mukaisina reaalisisina argumentteina, joista voi hankalissa tulkintatilanteissa löytää tukea ratkaisulle.

Kokonaisuus huomioon ottaen nykyinen sananvapaussäännöstö tukee sananvapauden käyttämistä Facebookissa ja pystyy tehokkaasti puuttumaan mahdollisiin väärinkäytöksiin. Ongelmaksi jää kuitenkin epäselvyys päivitysten julkisuuden suhteen. Pidän selvänä, että pienjoukkoviestintä ja joukkoviestintä tilanteissa Facebook tulee rinnastaa julkaisualustana kotisivuihin, mutta suhteellisen suppealle joukolle suunnatussa kohdeviestintätilanteessa yksityiseen viestintään, kuten sähköpostiin. Missä raja kohdeviestinnän ja joukkoviestinnän välillä, esimerkiksi Facebook-kavereiden määrällä mitattuna kulkee, on epäselvä. Näyttää kuitenkin siltä, että JSN:n päätöksen ja median suhtautumisen kautta kaikki Facebookissa tapahtuva viestintä oltaisiin tulkitsemassa julkiseksi. Itse en pidä tätä vaihtoehtoa kuitenkaan perusteltuna vaan katsoisin pienessä piirissä tapahtuvan kohdeviestinnän nauttivan yksityisyyden suojaa. Näin ollen myöskään rikoslain suurelle joukolle levittämistä tai joukkoviestinnän käyttämistä koskevat tunnusmerkit eivät täytyisi.